

BYTOM

***Strategia Rozwoju Miasta Bytomia
„Bytom 2030+”***

Bytom, grudzień 2022 r.

Spis treści

---

1. Wprowadzenie	4
2. Wnioski z diagnozy	7
Bytom – informacje podstawowe	8
Wymiar społeczny	9
Wymiar gospodarczy	13
Wymiar środowiskowy i przestrzenny	15
Wymiar infrastrukturalny	16
Procesy determinujące sytuację rozwojową miasta	17
Aspiracje i oceny mieszkańców, przedsiębiorców oraz podmiotów sektora NGO	19
Procesy zewnętrzne wpływające na rozwój miasta w perspektywie roku 2030	22
3. Ścieżka strategicznego rozwoju i transformacji Bytomia – wizja i cele strategiczne rozwoju Bytomia	25
4. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	32
5. Oczekiwane rezultaty planowanych działań	40
6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Bytomia i ustalenia oraz rekomendacje do polityki przestrzennej miasta	43
7. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa	46
8. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Bytomia	50
9. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	52
10. Ramy finansowe i źródła finansowania	58
11. Zgodność strategii rozwoju miasta Bytomia z dokumentami krajowymi i regionalnymi, w tym z OSI.	60

1. Wprowadzenie

Strategia rozwoju lokalnego to najważniejszy dokument nakreślający wizję i kierunki, które należy podjąć dla wykreowania przyszłości atrakcyjnej dla różnych podmiotów, aktualnie bądź potencjalnie związanych z miastem. Strategia rozwoju Bytomia do roku 2030 wpisuje się w strategiczne myślenie widoczne we wcześniejszych opracowaniach tego typu, w szczególności zaś strategii rozwoju, programów rewitalizacji oraz szeregu innych dokumentów planistycznych i programowych. Od czasu uchwalenia, a następnie aktualizacji poprzedniej strategii doszło do szeregu istotnych przemian w mieście, jak również w jego otoczeniu, cechującym się wysoką dynamiką procesów i pojawianiem się nowych zjawisk o charakterze poważnych wyzwań oraz zagrożeń. To nowa sytuacja w stosunku do poprzedniego okresu planowania rozwoju, kiedy to wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe pozostawały w pewnej równowadze. Uwarunkowania te tworzą także trudności metodyczne związane z ograniczonymi możliwościami prognozowania przyszłości. Strategia – inaczej niż miało to miejsce w poprzednich okresach planistycznych – nie może być dokumentem o wysokim stopniu szczegółowości, lecz musi być raczej koncepcją indykatywną, wskazującą główne kierunki rozwoju, zaś jej wdrażanie powinno być procesem elastycznego dostosowywania się do zmieniających się warunków – identyfikowania pojawiających się szans i zagrożeń i reakcji na nie.

Wśród najważniejszych okoliczności w otoczeniu, które zadecydowały o sposobie realizacji prac nad sformułowaniem strategii, wskazać należy:

- zmiany prawne określające tryb prac nad strategią oraz jej strukturę merytoryczną (Ustawa o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw z 13 listopada 2020 r.),
- nowe uwarunkowania rozwoju lokalnego, w szczególności perspektywy uzyskania wsparcia finansowego, będące wynikiem rozstrzygnięć dla nowego okresu programowania w UE, w tym określenie nowych celów odnoszących się do Zielonego Ładu, sprawiedliwej transformacji, odbudowy po kryzysie pandemicznym,
- zmiany geopolityczne stawiające pod znakiem zapytania kontynuację dotychczasowego sposobu rozwoju, w szczególności zaś zagrożenia dla stabilności gospodarki oraz bezpieczeństwa związane z konfliktem zbrojnym w Ukrainie,
- napływ uchodźców do Polski będący zjawiskiem tworzącym poważne wyzwania, ale równocześnie generującym szanse w kontekście występujących w naszym kraju procesów demograficznych,
- doświadczenia wynikające z pandemii uzmysławiające możliwość wystąpienia nagłych i radykalnych zjawisk globalnych dewastujących życie społeczne i gospodarcze,
- zmiany technologiczne, po części wymuszone pandemią, po części zaś będące wynikiem naturalnego postępu technologicznego, do których zaliczyć można wzrost znaczenia technologii online w realizacji funkcji ekonomicznych i społecznych oraz rozwój i upowszechnianie technologii wpisujących się w idee *smart city*,
- wysoką inflację, której występowanie utrudnia planowanie inwestycji i wpływa na stabilność budżetów lokalnych.

Ważne determinanty strategicznego rozwoju występują także w bezpośrednim otoczeniu Bytomia; wśród nich wskazać należy:

- nowe możliwości wspierania rozwoju lokalnego wynikające ze zmian w systemie planowania na poziomie krajowym i regionalnym („Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.”, „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030”, „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, polityki regionalne w województwie śląskim, program regionalny „Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027”, programy operacyjne),
- planowanie na poziomie ponadlokalnym – na poziomie Metropolii oraz subregionu – kreujące pola partnerstwa i wzmacniające dialog na temat wspólnych działań jednostek samorządu terytorialnego,
- proces opracowywania nowych polityk lokalnych realizowanych przez sąsiednie miasta i wyłaniające się pola współpracy z partnerami zlokalizowanymi w najbliższym otoczeniu.

Jak wspomniano wcześniej, strategia tworzy nową przyszłość, wykorzystując dotychczasowe doświadczenia Bytomia w zakresie prowadzenia polityki rozwoju i realizacji projektów rozwojowych. Ważnymi determinantami wewnętrznymi dla procesu formułowania strategii były:

- doświadczenia związane z procesem wdrażania dotychczasowych dokumentów strategicznych w mieście, zwłaszcza zaś partycypacją podmiotów lokalnych w tworzeniu i wdrażaniu strategii i programów,
- intensywne wyzwania związane z koniecznością przekształcania lokalnej struktury gospodarczej, szczególnie zaś ze sprawiedliwą transformacją oraz dywersyfikacją struktury gospodarczej i rynku pracy,
- pokoleniowe przemiany społeczne wyrażające się zmianami stylu życia, reprezentowanymi oczekiwaniami, aspiracjami i postawami oraz powiązany z tym zjawiskiem proces wzrostu poziomu mobilności zawodowej mieszkańców umożliwiający im poszukiwanie pracy i miejsca zamieszkania w szerszej przestrzeni krajowej i europejskiej,
- zmiany w strukturze demograficznej miasta, ale także Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii (zwanej dalej Metropolią lub GZM) i regionu tworzące poważne wyzwania ekonomiczne oraz pociągające za sobą konieczność przekształcania usług publicznych.

Strategia rozwoju Bytomia powstała w wyniku przyjęcia szeregu zasad i założeń metodycznych, a następnie przeprowadzenia prac polegających na partnerskim kreowaniu wizji przyszłości oraz kierunków działań. Najważniejsze zasady strategiczne dotyczą:

- rozwoju zrównoważonego, nakierowanego na zachowanie wyjątkowego dziedzictwa materialnego i niematerialnego Bytomia, szczególnie zaś na ochronę i odpowiedzialne wykorzystanie walorów architektoniczno-urbanistycznych i przyrodniczych,
- rozwoju zintegrowanego, w którym poszczególne sfery rozwoju lokalnego są ze sobą powiązane i wzajemnie się wspomagają, przede wszystkim zaś wzrostu udziału w procesach rozwoju dziedzin generujących innowacje społeczne i biznesowe: kultury, nauki, edukacji,
- utrwalania partycypacyjnego modelu zarządzania zapewniającego możliwości udziału w procesie formułowania i wdrażania strategii mieszkańców miasta oraz podmiotów w otoczeniu, które mogą wzmacniać potencjał Bytomia,

- otwarcia na otoczenie, w szczególności podejmowania kluczowych działań strategicznych w partnerstwie z podmiotami w otoczeniu,
- dążenia do równowagi pomiędzy rozwiązaniami przynoszącymi poprawę w długim horyzoncie a rozwiązaniami doraźnymi,
- elastyczności strategicznej związanej z dostosowywaniem treści i sposobów wdrażania strategii do zmieniających się uwarunkowań.

Podkreślić należy, że warunkiem udanego wdrożenia strategii jest zaangażowanie możliwie dużej części mieszkańców. Skala wyzwań, z którymi mierzyć musi się Bytom oraz społeczność lokalna, wymaga wspólnego działania różnych podmiotów. Jako ważną zasadę przyjąć należy kreowanie międzysektorowej współpracy otwierającej nowe możliwości działania i prowadzącej do łączenia komplementarnych kompetencji i potencjałów reprezentowanych przez sektor samorządowy, obywatelski i biznes.

Niniejszy dokument powstał w oparciu o szereg prac analitycznych, w których wykorzystano zarówno dane statystyczne pochodzące z zasobów GUS, jak i zasobów informacyjnych miasta oraz jednostek miejskich. Jednak kluczowym elementem dla wyznaczenia celów i kierunków rozwoju miasta było rozpoznanie aspiracji i potrzeb mieszkańców oraz środowisk gospodarczych i partnerów społecznych. W toku przygotowania dokumentu w okresie od 10 lipca do 20 października 2021 roku przeprowadzono badania ankietowe. W badaniu realizowanym drogą ankiety elektronicznej oraz poprzez dystrybucję ankiety papierowej na różnego typu imprezach i spotkaniach organizowanych w mieście wzięło udział 400 dorosłych mieszkańców, 160 osób w wieku do 25 roku życia, 50 przedsiębiorców oraz 49 podmiotów sektora pozarządowego. Wyniki badań ankietowych pogłębione były w przeprowadzonych wywiadach indywidualnych. W toku przygotowania dokumentu zorganizowano również cykl warsztatów, w których uczestniczyli zarówno przedstawiciele administracji, jak i organizacji pozarządowych i przedsiębiorców.

Strategia rozwoju Bytomia jest dokumentem wyznaczającym szeroki zakres celów i kierunków działań we wszystkich istotnych wymiarach warunkujących zrównoważony rozwój lokalny, tj. w wymiarze społeczno-kulturowym, gospodarczym, infrastrukturalnym, przestrzennym i środowiskowym. Jest to kolejny powód, dla którego proces strategiczny oparty musi być na szerokim partnerstwie lokalnym.

2. Wnioski z diagnozy

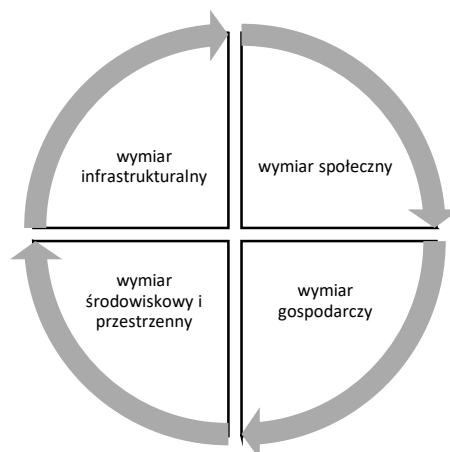
Diagnoza strategiczna stanowi otwarcie procesu tworzenia strategii. Diagnoza wykonywana na potrzeby sformułowania strategii rozwoju lokalnego spełniać musi kilka warunków; wśród nich są:

- łączenie ilościowych i jakościowych źródeł wiedzy o mieście,
- wykorzystanie narzędzi diagnostycznych umożliwiających zebranie opinii i pomysłów różnych grup podmiotów lokalnych,
- wielowymiarowość związana z nakreśleniem cech miasta w kontekście społecznym, ekonomicznym, środowiskowo-przestrzennym czy infrastrukturalnym,
- opis dynamiki rozwoju opierający się na danych historycznych oraz procesach wpływających na przyszłość miasta,
- rozpoznanie uwarunkowań zewnętrznych występujących w otoczeniu regionalnym i ponadregionalnym.

Należy podkreślić, że głównym walorem diagnozy strategicznej nie jest jej szczegółowość, lecz wyselekcjonowanie najważniejszych faktów determinujących przyszłość miasta i możliwości wdrażania działań strategicznych. Istotne jest także zbudowanie obrazu miasta z uwzględnieniem subiektywnych opinii podmiotów lokalnych, które być może odbiegają od stanu ilustrowanego przez wskaźniki ilościowe, ale wyrażają poglądy, a nawet swego rodzaju emocje użytkowników miasta.

Poniżej przedstawiono kluczowe wyniki sporządzonej diagnozy o charakterze ilościowym¹ oraz jakościowym obejmującej badania ankietowe, a także rezultaty prac warsztatowych oraz wywiadów bezpośrednich z liderami życia społeczno-gospodarczego. Należy podkreślić szczególną rolę warsztatów, które były okazją nie tylko do przekazania informacji o mieście, ale przede wszystkim do przedyskutowania kluczowych kwestii i uzgodnienia stanowisk uczestników².

Rysunek 1. Obszary wniosków z diagnozy

Źródło: opracowanie własne

¹ Diagnozę oparto na danych statystycznych z zasobów statystyki publicznej GUS umożliwiających dokonywanie porównań z innymi gminami. Dane te ze względu na różnice metodyczne i stosowaną nomenklaturę statystyczną mogą nieznacznie odbiegać od danych zawartych w „Raporcie o stanie miasta”.

² Szczegółowe wyniki przedstawiono w raporcie diagnostycznym, na podstawie którego opracowano wnioski z diagnozy do dokumentu strategii.

Bytom – informacje podstawowe

Tworząc strategię Bytomia, należy wziąć pod uwagę, że jest to miasto o szczególnej pozycji w skali regionu, a nawet kraju, będące symbolem historii gospodarczej Górnego Śląska. Historia miasta sięga XII wieku, natomiast prawa miejskie Bytom otrzymał w 1254 roku i tym samym jest jednym z najstarszych miast Polski. Bytom położony jest na terenie Górnego Śląska, w centralnej części Wyżyny Śląskiej, na średniej wysokości 280-290 metrów nad poziomem morza. rejon Rezerwatu przyrody Segiet osiąga wysokość do 346 metrów nad poziomem morza, zaś Dolina Bytomki położona jest około 249 metrów nad poziomem morza³.

Bytom jest miastem na prawach powiatu zlokalizowanym w centralnej części województwa śląskiego oraz w centralnej części Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. W ujęciu formalnym Bytom nie posiada prawnie wyodrębnionych jednostek pomocniczych – dzielnic. Jednak skala miasta oraz potrzeba nazywania i określania poszczególnych jego części powoduje, że zwyczajowo używane są umowne, tradycyjne nazwy dzielnic: Bobrek, Górniki, Karb, Łagiewniki, Miechowice, Os. Ziętka, Rozbark, Stroszek, Dąbrowa Miejska, Sucha Góra, Szombierki, Stolarzowice, Śródmieście.

Bytom
miasto
metropolitalne

Powierzchnia Bytomia wynosi 69,48 km², a gęstość zaludnienia wg danych GUS na 2020 rok wyniosła 2351 os./km².

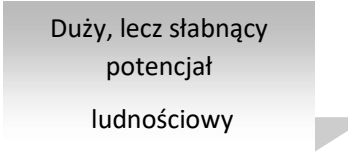
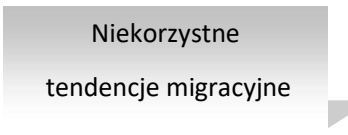
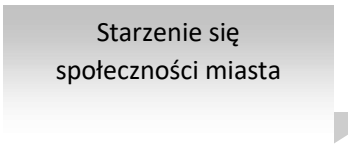
Miasto jest członkiem takich organizacji regionalnych, jak: Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia, Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego, Śląski Związek Gmin i Powiatów, Stowarzyszenie Gmin Górniczych w Polsce, Stowarzyszenie Biznes – Nauka – Samorząd „Pro Silesia” oraz Śląska Organizacja Turystyczna, a także organizacji o zasięgu krajowym – Związek Miast Polskich. Bytom jest aktywny na polu współpracy międzynarodowej, utrzymując kontakty z miastami partnerskimi:

- Vsetin (Czechy),
- Drohobycz (Ukraina),
- Butte Silver Bow (Montana, USA),
- Recklinghausen (Niemcy),
- Ormož (Słowenia),
- Żytomierz (Ukraina).

³ E. Wieczorek, *Bytom i okolice – przewodnik turystyczny*, Bytom, 2001.

Wymiar społeczny

W skali regionu Bytom należy do grupy miast o dużym potencjale ludnościowym. Daje się jednak zauważyć występowanie szeregu zjawisk ilustrujących jego osłabianie. Ma to swoje źródło w procesach transformacyjnych zapoczątkowanych w latach 90. XX wieku, a także w rosnącej konkurencyjności dużych ośrodków miejskich w kraju i za granicą. Główne wskaźniki obrazujące sytuację społeczną Bytomia dotyczą demografii, aktywności mieszkańców, dostępu do usług społecznych.

- Liczba ludności Bytomia na koniec 2020 roku wyniosła 163,3 tys. osób, z czego 52,3% stanowiły kobiety. Natomiast zameldowanych na pobyt stały w Bytomiu było 140,8 tys. osób. Populacja mieszkańców miasta skurczyła się w stosunku do roku 2010 o prawie 8%. Obserwowany trend depopulacji miasta przybiera na sile. Spadek liczby ludności jest wynikiem skumulowanych zmian w przyroście naturalnym oraz w saldzie migracji. W przypadku pierwszej zmiennej obserwuje się, że w analizowanych latach następuje spadek liczby urodzeń oraz wzrost liczby zgonów.

- W ujęciu ilościowym w 2020 roku w mieście zameldowało się ponad 1 tys. osób, natomiast wymeldowało z niego 1,7 tys., co dało saldo migracji na poziomie ponad -0,6 tys. osób. W 2020 roku przyrost naturalny na 1000 mieszkańców wyniósł w mieście -8,2. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji przybierają w Bytomiu jedne z najniższych wartości wśród wszystkich miast Metropolii. Należy zaznaczyć, że jest to proces długotrwały, wykraczający poza historyczny horyzont przyjęty w prezentowanych analizach ilościowych.

- Niekorzystnym zmianom ulega struktura wiekowa ludności. W 2020 roku odsetek osób w wieku produkcyjnym wyniósł niecałe 60%, podczas gdy w 2010 roku wynosił o 5 pp. więcej. Zmalał także odsetek dzieci i młodzieży – o prawie 1 pp. Tymczasem znacznie wzrósł odsetek osób starszych – o prawie 6 pp. Biorąc pod uwagę udział osób w wieku 65+ w populacji miasta, tendencja wzrostowa przybiera na sile – z ponad 15% w 2010 do prawie 21% w 2020 roku. Analizując prognozy GUS na rok 2030, zauważa się dalsze pogłębianie tendencji wykazanych dla lat 2010-2020. Oczekiwany jest dalszy wzrost odsetka osób starszych oraz powiązany z tym zjawiskiem spadek odsetka mieszkańców w pozostałych grupach wiekowych.

- Zmiany demograficzne wskazują na rosnącą rolę usług społecznych w mieście. Świadczenia z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Bytomiu (MOPR). Infrastruktura pomocy społecznej w 2020 roku obejmowała następujące placówki pomocy społecznej dla dorosłych:⁴ 5 Domów Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy „Integracja”, Bytomskie Centrum Wsparcia realizujące zadania w formie Schroniska dla Bezdomnych oraz Dziennych Domów Pomocy, Noclegownia oraz Ogrzewalnia. Ponadto w mieście działają placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży: 10 publicznych placówek opiekuńczo-wychowawczych i 17 niepublicznych placówek wsparcia dziennego.

Rozbudowany i sprawny system wsparcia społecznego
- Ze środowiskowej pomocy społecznej w 2020 roku skorzystało 3,2 tys. gospodarstw domowych, tj. 6,4 tys. osób. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną na przestrzeni ostatnich lat systematycznie spada. Głównymi przyczynami korzystania z pomocy społecznej są: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

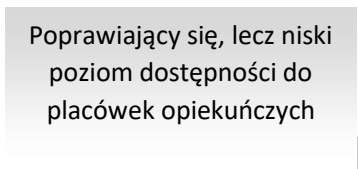
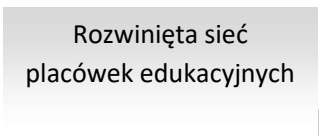
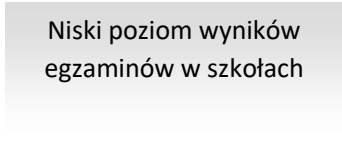
Wysoki poziom problemów społecznych
- Rozwinięta jest infrastruktura specjalistycznej opieki zdrowotnej przy relatywnie niskim poziomie opieki ambulatoryjnej.

Rozbudowana baza ochrony zdrowia
- Stacjonarna opieka zdrowotna w Bytomiu w 2020 roku opierała się na funkcjonowaniu następujących placówek: Szpitala Specjalistycznego Nr 1 (przy ul. Żeromskiego) i Szpitala Specjalistycznego Nr 2 (przy ul. Batorego) oraz Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Nr 4 (przy al. Legionów). Łącznie wszystkie szpitale dysponowały w 2020 roku 28 oddziałami szpitalnymi i 7 klinicznymi. O ile liczba oddziałów klinicznych jest raczej stabilna, to liczba oddziałów szpitalnych od kilku lat przyjmuje tendencję spadkową. Porównując bazę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej miast Metropolii, można stwierdzić, że liczba przychodni w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, która charakteryzuje Bytom, jest najniższa wśród miast GZM.
- Potrzeby w zakresie opieki zdrowotnej w mieście należy uznać za wysokie i rosnące – po części ze względów demograficznych, zaś po części ze względu na inne procesy społeczne. Podobnie jak w przypadku tendencji regionalnych czy krajowych, mieszkańców miasta dotyczą choroby cywilizacyjne. Na 2,6 tys. zgonów zarejestrowanych w Bytomiu w 2020 r. prawie 0,9 tys. spowodowanych było przez choroby układu krążenia, natomiast prawie 0,6 tys. przez choroby nowotworowe. Po ok. 100 przypadków stanowiły zgony z powodu: chorób układu trawiennego,

Problemy zdrowotne mieszkańców

⁴ „Raport o stanie miasta Bytom 2020”.

oddechowego oraz zewnętrzne przyczyny zgonów. Tendencja ta nie zmienia się, a potęgują ją kolejne zachorowania. W 2020 roku odnotowano również 200 zgonów wywołanych zakażeniem wirusem SARS-CoV-2. W roku tym zarejestrowano w Bytomiu 3,7 tys. nowych zachorowań na nowotwory i 2,8 tys. nowych zachorowań na choroby układu krążenia. Wskaźnik liczby zgonów z powodu nowotworów czy chorób układu krążenia w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców plasuje Bytom mniej więcej w połowie listy miast Metropolii.

- Relatywnie niska, aczkolwiek poprawiająca się, jest dostępność mieszkańców do placówek opiekuńczych. Opieka nad dzieckiem do lat 3 opiera się w Bytomiu na 12 placówkach: 11 żłobkach oraz 1 klubie dziecięcym. W 2020 roku instytucje te łącznie oferowały 452 miejsca. Na przestrzeni lat wzrasta liczba miejsc dostępnych dla dzieci. Odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką żłobkową w 2020 roku w Bytomiu wyniósł 8,6%. W porównaniu z innymi miastami Metropolii był to jeden z najniższych wyników.

- Dobrze rozwinięta jest w mieście sieć placówek edukacyjnych, w tym na poziomie średnim i zawodowym. W 2019 roku w Bytomiu wychowanie przedszkolne prowadzone było w 48 przedszkolach (bez specjalnych), w których dla chętnych otwartych było ponad 240 oddziałów. Liczba oddziałów z roku na rok wzrasta – w stosunku do roku 2010 wzrosła o prawie 60. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat w 2019 roku wyniósł w Bytomiu 85,5%, co jest jednym z najniższych poziomów w GZM. Szkolnictwo średnie i zawodowe w Bytomiu opiera się o system placówek, na które składają się: licea ogólnokształcące (dla młodzieży i dorosłych), technika i szkoły artystyczne oraz szkoły branżowe. W mieście funkcjonowało 16 liceów ogólnokształcących, które oferowały nauczanie w ramach 111 oddziałów. Szkolnictwo średnie zawodowe opiera się na 7 technikach oraz 2 ogólnokształcących szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe (szkoła muzyczna i baletowa). W ramach szkolnictwa zawodowego w mieście funkcjonowało 5 szkół branżowych I stopnia. Cztery prowadzone były przez miasto Bytom, natomiast jedna przez organizacje społeczne i stowarzyszenia. W ramach tych placówek funkcjonowały 32 oddziały, do których uczęszczało ponad 700 uczniów.

- Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty wypadają w Bytomiu słabo na tle innych miast Metropolii. Zarówno w przypadku języka polskiego, jak i matematyki średni wynik dla Bytomia w 2020 roku plasował miasto na przedostatnim miejscu w GZM. Zdawalność matur w Bytomiu w ostatnich dwóch latach oscylowała wokół 70%. W porównaniu do innych miast Metropolii Bytom plasuje się w dolnej części listy.

- W mieście funkcjonują instytucje szkolnictwa wyższego. Na terenie Bytomia swoją siedzibę mają filie/oddziały uczelni wyższych, tj.: Akademia Sztuk Teatralnych imienia Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie, Zamiejscowy Wydział Teatru Tańca w Bytomiu oraz Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, Wydział Nauk o Zdrowiu w Bytomiu.

Miasto z funkcjami akademickimi
- W 2020 roku w Bytomiu zarejestrowanych było ponad 300 stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz ponad 70 fundacji. Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2020 roku w Bytomiu wyniosła 23 i była to wartość zbliżona do przeciętnej wśród wszystkich miast na prawach powiatu zlokalizowanych w Metropolii. Na niskim poziomie kształtuje się aktywność mierzona uczestnictwem w wyborach. Frekwencja w wyborach w Bytomiu – w zależności od ich rodzaju – oscyluje między 40% a 60% i w każdym przypadku należy do jednej z najniższych wśród miast Metropolii. Zaangażowanie społeczności Bytomia w życie publiczne przejawia się też poprzez uczestnictwo w radach, takich jak: Bytomska Rada Seniorów, Bytomska Rada Działalności Pożytku Publicznego czy Młodzieżowa Rada Miejska. Ponadto partycypacja społeczna jest realizowana poprzez konsultacje z mieszkańcami: czy to jako efekt projektowania partycypacyjnego, czy konsultacje społeczne, np. konsultacje aktów prawa miejscowego. Jednym z ważnych wymiarów sytuacji społecznej miasta jest poziom bezpieczeństwa. Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w Bytomiu w 2020 roku wyniosła 4,5 tys. Liczba przestępstw od 2018 roku systematycznie spada. Wśród przestępstw dominują te o charakterze kryminalnym oraz przeciwko mieniu.

Wzrastająca aktywność społeczna mieszkańców
- W Bytomiu zlokalizowanych jest 5 instytucji kultury, z czego dwie to instytucje wojewódzkie, a trzy miejskie. Do instytucji wojewódzkich należą: Opera Śląska i Muzeum Górnośląskie; instytucje miejskie to Bytomskie Centrum Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, Bytomski Teatr Tańca i Ruchu Rozbark. W mieście w 2020 roku działały także dwa kina dysponujące łącznie 11 salami i prawie 2 tys. miejsc oraz liczne galerie. W ramach prowadzonych przez miasto instytucji kultury w 2020 roku zorganizowanych zostało prawie 400 imprez, w których wzięło udział 26,2 tys. osób.

Poprawiający się poziom bezpieczeństwa
- O bogatej historii miasta świadczy duża liczba obiektów zabytkowych. W rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na koniec 2020 roku ogólna liczba decyzji wpisanych do rejestru zabytków z terenu Bytomia wyniosła: 83 decyzje dotyczące obiektów z zakresu zabytków

Funkcjonowanie w mieście istotnych i aktywnie działających instytucji kultury
- O bogatej historii miasta świadczy duża liczba obiektów zabytkowych. W rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na koniec 2020 roku ogólna liczba decyzji wpisanych do rejestru zabytków z terenu Bytomia wyniosła: 83 decyzje dotyczące obiektów z zakresu zabytków

Bogactwo zasobów dziedzictwa kulturowego

nieruchomych, to jest budynki i budowle, układy urbanistyczne, parki, stanowiska archeologiczne, cmentarze; 39 decyzji dotyczących zabytków ruchomych. Do najciekawszych zabytków Bytomia można zaliczyć m.in. pałac Tiele-Wincklerów w Miechowicach, Elektrociepłownię Szombierki, cmentarz Mater Dolorosa, wieżę ciśnień czy liczne kościoły oraz budynki mieszkalne. Bytom posiada także wyjątkowy układ urbanistyczny, który objęty jest ochroną. Można tutaj wymienić: blok zabudowy ulic Jainty, Browarnianej, Webera, ks. Koziółka, Bytom-Bobrek (osiedle robotnicze „Bobrek”, osiedle tzw. „Nowa Kolonia Robotnicza”) czy Bytom-Zgorzelec (osiedle robotnicze „Kolonia Zgorzelec”).

- Głównym podmiotem prowadzącym działalność sportową jest Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bytomiu (OSiR). W ramach swojej działalności udostępnia on obiekty sportowe oraz współpracuje z licznymi klubami sportowymi. W 2020 roku na terenie miasta działały 43 kluby sportowe, w ramach których ćwiczyło 4,1 tys. osób. Liczba klubów sportowych po nieznacznym załamaniu w roku 2018 przyjmuje stałą tendencję rosnącą. Podobnie kształtuje się liczba ćwiczących (po lekkim spadku w 2018 roku liczba ćwiczących w klubach zbliżyła się do statystyki z roku 2016). Wśród ćwiczących dominują dzieci i młodzież do 18 roku życia – w 2020 roku ich liczba wyniosła 3,2 tys.

Dostępność oferty i obiektów sportowych oraz aktywność sportowa mieszkańców

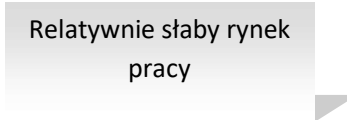
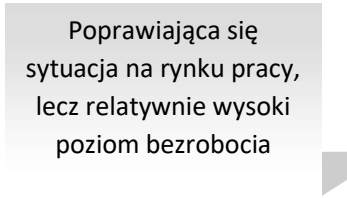
Wymiar gospodarczy

Bytom jest ośrodkiem, który przez wiele lat stanowił jedno z centrów gospodarczego rozwoju regionu. Schyłek branż tradycyjnych doprowadził do regresu ekonomicznego i społecznego miasta. Bytom stoi w obliczu konieczności odbudowy konkurencyjności struktury gospodarczej i podniesienia atrakcyjności rynku pracy. Główne dane mówiące o perspektywach rozwoju gospodarczego dotyczą poziomu przedsiębiorczości i aktywności zawodowej mieszkańców.

- Liczba podmiotów gospodarczych (wg rejestru REGON) zarejestrowanych w Bytomiu w 2020 roku wyniosła 16,8 tys. i była to najwyższa wartość w analizowanym okresie. W tej liczbie 13,6 tys. stanowiły przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców liczba podmiotów gospodarki narodowej w Bytomiu w 2020 roku wyniosła 103 i była to wartość poniżej średniej dla 13 miast Metropolii (117,4). Wśród podmiotów największy odsetek stanowią mikroprzedsiębiorstwa (96% ogółu przedsiębiorstw). W dalszej kolejności są to małe przedsiębiorstwa (ponad 3%). W 2020 roku zarejestrowanych

Słabnący potencjał gospodarczy miasta i odczuwanie skutki zmian transformacji tradycyjnych sektorów

w Bytomiu było 114 podmiotów zatrudniających co najmniej 50 osób, w tym 7 dużych, tj. zatrudniających co najmniej 250 pracowników. Zarejestrowane w mieście firmy to głównie podmioty działające w ramach pozostałej działalności (ponad 81%). W 2020 roku 3,1 tys. podmiotów działało w ramach przemysłu i budownictwa (w tym w ramach sekcji B, tj. górnictwo i wydobywanie – 31, a sekcji C, tj. przetwórstwo przemysłowe – 1,2 tys.), a w ramach działań związanych z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – 42 podmioty. Udział przemysłu i budownictwa w stosunku do roku 2010 wzrósł o 0,3 pp. Bytom nadal podlega procesom restrukturyzacji górnictwa. Od 1995 roku w mieście zamknięto 6 kopalń; nadal funkcjonują 3 zakłady górnicze. Luka powstała po podmiotach gospodarczych z branż tradycyjnych musi zostać wypełniona przez rozwijające się firmy lokalne oraz inwestorów, na których Bytom musi się coraz bardziej otwierać. Podkreślić należy, że wyzwaniem jest nie tylko uzupełnienie deficytów ilościowych, ale także wyraźna, głęboka jakościowa przemiana gospodarki miasta.

- W Bytomiu w 2020 roku liczba pracujących w podmiotach zatrudniających powyżej 10 osób osiągnęła wartość 29,1 tys. osób i była to wartość niższa niż w 2010 roku. Jest to spowodowane opisanymi wcześniej zmianami demograficznymi, ale także trudnościami w aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych. Zgodnie z profilem gospodarczym miasta, wśród pracujących dominują osoby zatrudnione w usługach (ok. 72%), natomiast w przemyśle i budownictwie pracuje prawie 27%. Najmniejszy odsetek osób zaangażowanych jest w działalność związaną z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – nieco powyżej 1%.

- Liczba bezrobotnych w 2020 roku osiągnęła w mieście wartość 4,6 tys., a stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 10,1%. Zarówno liczba bezrobotnych, jak i stopa bezrobocia w latach 2013-2019 systematycznie malała (stopa bezrobocia spadła z 21,1 do poziomu 8,4), natomiast w 2020 roku (m.in. z uwagi na pandemię COVID-19) nieznacznie wzrosła. Sytuacja poprawiła się już w 2021 r., kiedy to stopa bezrobocia spadła do 8,6%. Wśród bezrobotnych dominują kobiety, których odsetek w ostatnim analizowanym roku wyniósł 57,4%. Zarówno stopa bezrobocia, jak i wskaźnik wyrażający udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w Bytomiu jest najwyższy pośród miast na prawach powiatu należących do Metropolii. Za przyczynę takiej sytuacji tylko po części można uznać ograniczoną ofertę miejsc pracy w mieście. Mówiąc bowiem o bezrobociu, trzeba wziąć pod uwagę, że Bytom jest częścią metropolitalnego rynku pracy, na którym następuje dosyć swobodny przepływ kapitału ludzkiego. Niska aktywność zawodowa części mieszkańców jest w dużej mierze spowodowana przez wysokie bezrobocie w latach 90-

XX w. pociągające za sobą stopniowy zanik aspiracji zawodowych i ekonomicznych, apatię, a w dłuższej perspektywie dziedziczenie postaw biernych i roszczeniowych.

- Wśród bezrobotnych znaczący jest odsetek osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy (w 2020 roku wyniósł on 36,4%, tj. 1,7 tys. osób). Ponad połowa bezrobotnych to osoby w wieku 25-44 lat. Osób bezrobotnych w wieku 24 lat i mniej zarejestrowano w Bytomiu 450. Bezrobocie dotyczy głównie osób posiadających krótki staż pracy, tj. 1 rok i mniej lub 1-5 lat (odpowiednio w 2020 roku: 26,8% bezrobotnych, tj. 1,2 tys. osób, 21,5% bezrobotnych, tj. prawie 1 tys. osób).

Występowanie zjawiska trwałego bezrobocia i bezrobocia wśród młodych

Wymiar środowiskowy i przestrzenny

Bytom należy do miast o wysokiej wartości przestrzeni, zarówno w aspekcie przyrodniczym, jak i urbanistyczno-architektonicznym. Dzielnice miast wykazują w tym względzie znaczne zróżnicowanie, głównie ze względu na ich genezę. Sytuację w wymiarze środowiskowo-przestrzennym przedstawiają dane odnoszące się do jakości składowych środowiska przyrodniczego, terenów zielonych oraz substancji architektonicznej.

- W Bytomiu występuje wysoki poziom zanieczyszczenia środowiska. W przestrzeni miasta nastąpiły istotne zmiany rzeźby terenu, która w wielu miejscach zatraciła swój pierwotny charakter. Naturalne formy terenu uległy znacznemu przekształceniu, a obok nich powstały nowe wyrobiska, zwałowiska, niecki osiadań oraz sztuczne nasypy i wały. Miasto jest obszarem zagrożenia suszą.
- Mimo odczuwalnej długotrwałej antropopresji w przestrzeni miasta występuje duża ilość atrakcyjnych terenów zielonych o wartości rekreacyjnej i środowiskowej, w tym. m.in. parki spacerowo-wypoczynkowe. Zajmują one w Bytomiu łącznie powierzchnię prawie 110 ha. Udział terenów zielonych rozumianych jako parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem miasta w 2019 roku wyniósł 5% i była to jedna z wyższych wartości wśród miast zlokalizowanych w Metropolii. Na terenie Bytomia zlokalizowanych jest prawie 400 ha obszarów cennych przyrodniczo. Należą do nich: rezerваты przyrody (prawie 22 ha), zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (370 ha) oraz stanowisko dokumentacyjne (6 ha).

Wysoki poziom antropopresji na środowisko i przestrzeń miasta

Atrakcyjne tereny rekreacyjno-wypoczynkowe i przyrodnicze

- Miasto posiada szereg cennych obiektów dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków architektonicznych, układów urbanistycznych, instytucji kulturalnych, atrakcyjnych terenów zielonych. Obok zabytków tworzących miejską starówkę, czy kolonii robotniczych, na uwagę zasługuje np. funkcjonująca nieprzerwanie od 1853 r. jedna z najstarszych na świecie czynnych linii kolei wąskotorowej oraz system umocnień Obszaru Warownego Śląsk. Oferta noclegowa w Bytomiu jest zapewniana przez 4 hotele: Lantier, Bristol, Seven i Prime, a także kilkanaście innych obiektów świadczących usługi hotelarskie.

Potencjał turystyczny miasta opierający się na dziedzictwie kulturowym

Wymiar infrastrukturalny

Warunkiem koniecznym dla realizacji zamierzeń rozwojowych Bytomia jest zapewnienie dostępu do udogodnień infrastrukturalnych umożliwiających rozwój funkcji mieszkaniowych i gospodarczych przy równoczesnym zapewnieniu ochrony dla środowiska przyrodniczego i jakości przestrzeni miasta. W omawianym wymiarze niezwykle istotna jest także infrastruktura zapewniająca wewnętrzną i zewnętrzną spójność transportową. Szczególnie ważna jest jakość dostępnych mieszkań oraz możliwości rozwijania zasobów mieszkaniowych w mieście.

- Bytom jest miastem o dobrym dostępie do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej w Bytomiu w 2020 roku wyniosła ponad 330 km, dzięki czemu wszystkie budynki mieszkalne były podłączone do tej infrastruktury. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Bytomiu w 2020 roku wyniosła prawie 280 km, dzięki czemu podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej wszystkie budynki mieszkalne były do niej podłączone. Miejski system oczyszczania ścieków obejmuje 71 przepompowni ścieków i 3 oczyszczalnie mechaniczno-biologiczne. Długość czynnej sieci gazowej w Bytomiu w 2019 roku wyniosła prawie 190 km, dzięki czemu z tego paliwa mogło korzystać 52,3 tys. gospodarstw. Odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej w Bytomiu w 2019 roku wyniósł 81,5% i była to czwarta wartość wśród miast Metropolii. Do ogrzewania mieszkania gaz wykorzystywało w 2019 roku 11,2 tys. gospodarstw – o ponad 60% więcej niż w 2010 roku.
- W mieście wprowadzane są systemowe zmiany w zakresie gospodarki energetycznej i ciepłej. W wyniku wdrażania *Programu ograniczenia niskiej emisji* wszystkie kotłownie lokalne będące

Dobry dostęp do infrastruktury komunalnej

Zmiana systemu ciepłowniczego

w zarządzie Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. zostały zlikwidowane. Pomimo podejmowanych działań Bytom, podobnie jak inne miasta GZM, cechuje się niską jakością powietrza, wpływającą na jakość życia mieszkańców.

- W 2020 roku w Bytomiu zebrano łącznie ponad 59 tys. ton odpadów komunalnych, z czego prawie 53 tys. pochodziło z gospodarstw domowych. W przeliczeniu na jednego mieszkańca liczba zebranych odpadów wyniosła 361 kg, co było jedną z niższych wartości wśród miast Metropolii. Miasto charakteryzuje się niskim udziałem odpadów zbieranych selektywnie. W 2020 roku stanowiły one w Bytomiu zaledwie 25,5%, co było najniższą wartością wśród wszystkich miast Metropolii (wyrażnie poniżej średniej dla tych miast: 38,5%).
Racjonalizacja gospodarki odpadami
- Bytom stanowi ważny węzeł transportowy, zarówno drogowy, jak i kolejowy. Przez Bytom przebiega odcinek autostrady A1 łączącej przejście graniczne z Czechami w Gorzyczkach z Łodzią i Gdańskiem. Miasto jest ważnym węzłem logistycznym z uwagi na przebiegające przez nie również drogi krajowe: DK 11, DK 78, DK 79, DK 88, DK 94.
Węzeł transportowy w Metropolii
- Obserwowany jest poprawiający się poziom bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W 2020 roku zarejestrowano 53 wypadki, w których rannych zostało 59 osób, zginęły zaś 2 osoby. Od 2015 widoczny jest systematyczny spadek zarówno wypadków, jak i uszkodzonych w tych wypadkach.
Poprawiający się poziom bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Baza zasobów mieszkaniowych w Bytomiu obejmowała w 2019 roku 73,6 tys. mieszkań o łącznej powierzchni 4 051,3 tys. m². Od 2011 roku zarówno liczba mieszkań, jak i ich powierzchnia wolno, aczkolwiek sukcesywnie, wzrastają. Na uwagę zasługuje stosunkowo niski – w stosunku do innych miast Metropolii – odsetek mieszkań wyposażonych w łazienkę oraz CO. Mieszkania są natomiast relatywnie dobrze wyposażone w gaz sieciowy.
Poprawiająca się baza zasobów mieszkaniowych

Procesy determinujące sytuację rozwojową miasta

Podjęcie strategiczne to przede wszystkim otwarcie na przyszłość i wyzwania z przyszłością związane. Fundamentalną częścią diagnozy strategicznej jest refleksja nad procesami, które decydować będą o perspektywach rozwojowych miasta. Określanie takich procesów jest wynikiem dwóch procesów analitycznych:

- *projekcji procesów historycznych na przyszłość, w szczególności przy wykorzystaniu danych statystycznych,*
- *tworzeniu i weryfikowaniu hipotez eksperckich w obszarze prognozowanych odchyień od dotychczasowych tendencji oraz w zakresie pojawiania się nowych zjawisk.*

Ze względu na powyższe założenia do określania procesów strategicznych dla Bytomia wykorzystano zarówno zbiór danych statystycznych, jak też narzędzia umożliwiające nawiązanie dialogu ze

środowiskami liderскими w mieście. Przedstawione w tej części procesy opierają się głównie na wskazaniach ekspertów, które zostały uzyskane w toku prac warsztatowych, wywiadów, rozmów.

W oparciu o przeprowadzone badania o charakterze jakościowym dokonano określenia bilansu procesów rozwojowych zachodzących w mieście w ostatnich latach. Do procesów o charakterze pozytywnym wpływających na podniesienie atrakcyjności miasta zaliczono procesy zaprezentowane w poniższej tabeli:

Tabela 1. Kluczowe pozytywne zmiany i procesy zachodzące w Bytomiu przed rokiem 2020 i wpływające na sytuację strategiczną miasta

Obszar	Zachodzący proces podnoszący atrakcyjność i pozycję konkurencyjną miasta
<i>Kultura</i>	<ul style="list-style-type: none"> realizowane w mieście projekty kulturalne, Światowe Dziedzictwo Kultury – zabytki UNESCO, rozwój świadomości posiadania bogatego dziedzictwa kulturowego – duża liczba zarejestrowanych stowarzyszeń, utrzymanie i rozwój instytucji kultury o znaczeniu ponadregionalnym – związana z tym baza szkół, instytucji artystycznych (np. Teatr Tańca i Ruchu Rozbark, Opera Śląska, Muzeum Górnośląskie);
<i>Sport</i>	<ul style="list-style-type: none"> rozwój sportu młodzieżowego, rozbudowa infrastruktury sportowej: boiska, lodowisko, pole golfowe, stok narciarski;
<i>Rewitalizacja</i>	<ul style="list-style-type: none"> przygotowanie i realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji, przeprowadzenie rewitalizacji terenów przemysłowych (KWK Rozbark), remont zabytkowych obiektów, rewitalizacja budynków i obiektów na potrzeby kultury i sportu – dostrzeżenie potencjału w tego typu obiektach oraz organizowanie finansowania zewnętrznego, zmiana polityki wobec przedsiębiorstw przetwarzających odpady, aktywne pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania;
<i>Budownictwo mieszkaniowe</i>	<ul style="list-style-type: none"> rozwój budownictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego w szczególności w dzielnicach: Miechowice, Szombierki, Stroszek, Sucha Góra, Stolarzowice, Górniki, poprawa dostępu do terenów zielonych oraz do infrastruktury rekreacyjnej w strefach zamieszkania;
<i>Aktywność mieszkańców</i>	<ul style="list-style-type: none"> indywidualne sukcesy mieszkańców, rosnąca partycypacja społeczna poprzez wdrożenie budżetu obywatelskiego oraz rozwój działalności NGO, poprawa i rozwój współpracy z NGO – otwartość po obu stronach, dostrzeżenie roli NGO w rozwoju społecznym miasta;
<i>Przestrzeń, drogi, infrastruktura</i>	<ul style="list-style-type: none"> porządkowanie polityki przestrzennej miasta – aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bytom oraz przygotowywanie i uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stworzenie i rozwój systemu informacji przestrzennej, poprawa jakości i drożności układu komunikacyjnego w mieście, rozbudowa systemu transportowego i komunikacyjnego – A1, obwodnica północna, modernizacja systemu gospodarki wodno-kanalizacyjnej,

- pozyskanie środków zewnętrznych, wykorzystanie doświadczenia podmiotów miejskich w przygotowaniu projektów do realizacji,
- tworzenie i poprawa standardu zielonych przestrzeni poprawiających jakość życia, np. Miechowicka Ostoja Leśna, Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Żabie Doły”, Suchogórski Labirynt Skalny, Rezerwat przyrodniczy Segiet, parki.

Źródło: opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych

Tabela 2. Kluczowe negatywne zmiany i procesy zachodzące w Bytomiu przed rokiem 2020 wpływające na strategiczną sytuację miasta

Obszar	Zachodzący proces obniżający atrakcyjność i pozycję konkurencyjną miasta
Gospodarka	<ul style="list-style-type: none"> • nadmierny wpływ górnictwa i przemysłu na rozwój miasta, • spóźniona i nieefektywna transformacja przemysłów tradycyjnych, • brak systemowej koncepcji nowego zagospodarowania terenów poprzemysłowych, • zamykanie hut i kopalń, niewystarczająca liczba dużych inwestycji w mieście – wynikająca z braku lobbingu, słabej jakości infrastruktury i istniejących szkód górniczych, • ograniczona przestrzennie oraz funkcjonalnie strefa gospodarcza, • ograniczona współpraca miasta z sektorem biznesowym – brak chęci do partnerskiego traktowania się przez obie strony, • mała liczba atrakcyjnych miejsc pracy;
Sfera społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymujący się wysoki poziom problemów społecznych, • pogłębianie się problemów demograficznych, w tym depopulacja, • narastanie ruchów migracyjnych i wyjazd ludzi przedsiębiorczych, twórczych i kreatywnych z miasta;
Zarządzanie miastem	<ul style="list-style-type: none"> • brak kompleksowego, spójnego, konsekwentnie realizowanego planu rozwoju miasta, • ograniczone zasoby finansowe miasta, • rozdrobnienie procesu rewitalizacji w wymiarze przestrzennym miasta, rozproszenie projektów, • negatywny wizerunek miasta wynikający m.in. z problemów gospodarki odpadami oraz szkód górniczych;
Środowisko i przestrzeń	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie szkód górniczych istotnie ograniczających możliwości rozwoju, • zaniedbana, źle zarządzana substancja mieszkaniowa, niedostosowane formy własności, brak odpowiedzialności podmiotów zarządzających.

Źródło: opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych

Aspiracje i oceny mieszkańców, przedsiębiorców oraz podmiotów sektora NGO

Jedną z podstawowych kategorii wyznaczających strategię rozwoju lokalnego są aspiracje mieszkańców i innych podmiotów związanych z miastem. Identyfikacja aspiracji jest fundamentalna z punktu widzenia:

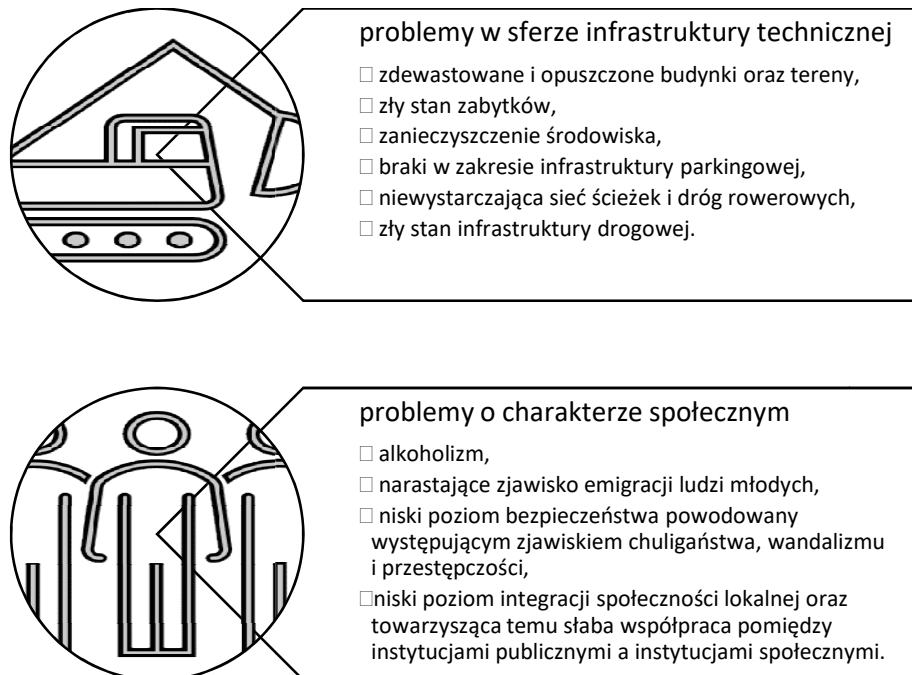
- zbieżności treści strategii z oczekiwaniami podmiotów lokalnych,
- podnoszenia zainteresowania podmiotów lokalnych udziałem w procesie wdrażania strategii,

- kreowania miasta, które stanowi przyjazne otoczenie dla realizacji przez różne podmioty zamierzeń: indywidualnych, rodzinnych, społecznych, zawodowych, biznesowych.

W toku prac diagnostycznych związanych z przygotowaniem niniejszego dokumentu przeprowadzono szerokie badania ankietowe wśród mieszkańców miasta oraz wśród przedsiębiorców i podmiotów sektora pozarządowego. Przeprowadzono również wywiady bezpośrednie z liderami społeczno-gospodarczymi⁵.

W zakresie oceny jakości życia przez mieszkańców można zauważyć, iż do sfer źle ocenianych mieszkańcy zaliczyli: możliwość podjęcia pracy w mieście, jakość infrastruktury drogowej oraz jakość środowiska naturalnego. Z kolei sferami najlepiej ocenianymi są: dostępność do dobrej jakości infrastruktury komunalnej, jakość warunków mieszkaniowych, dostępność do placówek ochrony zdrowia oraz oferta placówek kultury i rekreacji.

Rysunek 2. Kluczowe problemy odczuwane przez mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

W zakresie wachlarza usług oferowanych na terenie miasta do głównych obszarów oczekiwań dotyczących potrzeby zwiększenia ich oferty zaliczyć należy:

- poprawa jakości i dostępności miejsc wypoczynku, sportu i rekreacji,
- rozwój usług wsparcia biznesu i przedsiębiorczości,

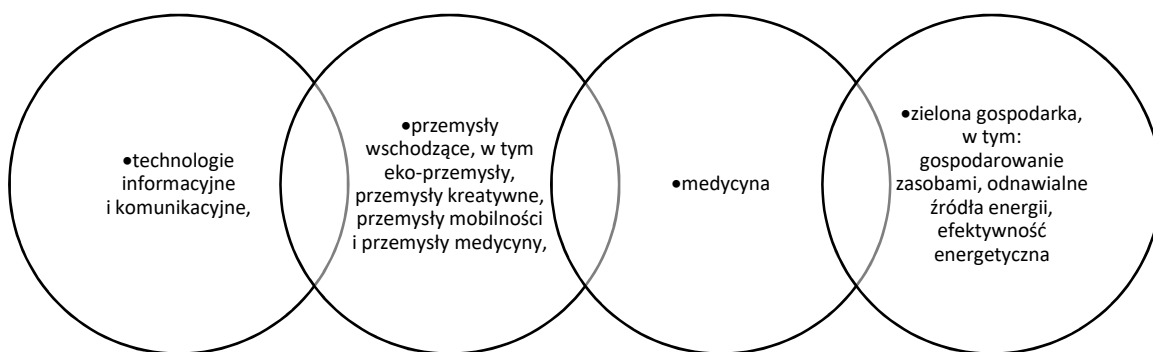
⁵ Szczegółowe wyniki przedstawiono w raporcie diagnostycznym, na podstawie którego opracowano wnioski z diagnozy do dokumentu strategii.

- rozwój komercyjnych usług rynkowych związanych z czasem wolnym.

W toku badań ankietowych przeprowadzono również odrębne badanie w grupie mieszkańców do 25 roku życia. Młodzi mieszkańcy postrzegają Bytom jako miasto dotknięte licznymi problemami, o ograniczonej atrakcyjności dla mieszkańców. Należy tu podkreślić, iż w znacznej części młodzi mieszkańcy swoje aktywności związane z czasem wolnym realizują na terenie innych miast. Ta negatywna ocena w zakresie niewielkich szans rozwoju młodych mieszkańców przekłada się na stosunkowo wysoki odsetek osób deklarujących, iż w przyszłości chcą mieszkać poza miastem Bytom (59%).

Zdecydowanie lepiej oceniane jest miasto przez działających tutaj przedsiębiorców. Aż 81% z nich jest zadowolonych z faktu, że prowadzi działalność w Bytomiu, 69% poleciłoby Bytom jako miejsce do inwestowania. W opinii przedsiębiorców najbardziej korzystne cechy miasta to dobre powiązanie infrastrukturalne z otoczeniem oraz stosunkowo niskie koszty funkcjonowania przedsiębiorstwa w mieście. Problemem jednak jest wizerunek miasta oraz ograniczenia w możliwości pozyskania pracowników do prowadzonych działalności. Do kluczowych kierunków wsparcia oczekiwanych przez przedsiębiorców zaliczyć należy usługi związane z opieką nad inwestorem oraz współpracę w zakresie uczestnictwa w różnego typu wydarzeniach o charakterze promocyjnym i innych wydarzeniach biznesowych. Oczekiwany również byłoby wsparcie przedsiębiorców w zakresie usług doradczych dotyczących możliwości pozyskania dodatkowych środków inwestycyjnych.

Rysunek 3. Kluczowe obszary rozwoju gospodarczego miasta w opiniach przedsiębiorców

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

W ocenie ankietowanych przedstawicieli sektora pozarządowego społeczność lokalna jest bardzo zróżnicowana pod względem aktywności. Większość mieszkańców słabo angażuje się w rozwój

miasta, jednak występują środowiska lidery oraz liczni aktywiści działający na rzecz miasta i wspólnot lokalnych.

Instytucje sektora pozarządowego są ważnym partnerem w procesach realizowanych przez administrację miasta. Według opinii ankietowanych obszarami, w których można liczyć na szczególną aktywność podmiotów tego sektora, są między innymi obszar rewitalizacji miasta oraz rozwiązywania problemów społecznych.

Należy jednak podkreślić, że podmioty te oczekują również wsparcia ich działalności głównie w obszarze wsparcia finansowego, w tym środków na realizację projektów w obszarach, w których działają, oraz większej otwartości instytucji samorządowych na współpracę z nimi. Oczekiwanym obszarem jest również obszar edukacji, głównie w zakresie nabywania umiejętności i kompetencji umożliwiających pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym w szczególności ze środków programów współfinansowanych z UE.

W oparciu o wyniki procesu partycypacyjnego wskazać można główne obszary interwencji strategicznej.

Rysunek 4. Główne sfery interwencji strategicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie warsztatów

Procesy zewnętrzne wpływające na rozwój miasta w perspektywie roku 2030

Rozwój lokalny jest procesem niezwykle złożonym, którego przebieg zależy od potencjału miasta, efektywności zarządzania, aktywności i pomysłowości podmiotów lokalnych, ale także uwarunkowań występujących w otoczeniu. Mogą to być zjawiska i procesy o różnorodnym charakterze, w tym np.:

- procesy i zjawiska związane z przemianami otoczenia społecznego, ekonomicznego, technologicznego i politycznego,
- uwarunkowania wpływające na kształtowanie się relacji – konkurencyjnych lub kooperacyjnych – między miastami,

- uwarunkowania kształtowane przez rozwiązania planistyczne na szczeblu ponadlokalnym – regionalnym, krajowym i europejskim.

Na część uwarunkowań zewnętrznych miasto może aktywnie oddziaływać. Inne, niepoddające się wpływom z poziomu lokalnego tworzą warunki, do których miasto musi się dostosowywać.

Na podstawie analizy dokumentów planistycznych szczebla europejskiego, krajowego i regionalnego⁶ oraz w oparciu o badania i prace warsztatowe do głównych procesów w ujęciu prospektywnym i uwarunkowań o charakterze zewnętrznym decydujących o dynamice rozwoju miasta w perspektywie do roku 2030 zaliczyć można:

- polityczne:
  - niestabilność geopolityczna,
  - złożoność otoczenia prawnego i finansowego samorządów,
  - rosnąca konkurencja ze strony innych miast, szczególnie metropolii polskich i europejskich,
  - wyzwania stojące przed wspólnotą europejską,
- ekonomiczno-gospodarcze:
  - nowa perspektywa unijna i związane z nią możliwości pozyskiwania nowych środków, w tym ze środków Funduszu Sprawiedliwej Transformacji,
  - procesy transformacji społeczno-gospodarczej wynikające z realizacji polityki Europejski Zielony Ład w konfrontacji z wyzwaniami zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego,
  - rosnące i niestabilne ceny nośników i źródeł energii,
  - zmiany w zakresie finansowania JST,
  - inflacja i zmiany cen czynników produkcji,
  - przerwanie i przemodelowanie łańcuchów popytowo-podażowych, w tym w skali globalnej,
- społeczne:
  - rozwój współpracy międzysektorowej, w tym w kontekście kreowania innowacji społecznych,
  - zmiana modelu pracy – praca zdalna i hybrydowa,
  - procesy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństw,
  - rosnąca świadomość społeczna i ekologiczna,
  - zmiany stylów życia oraz aspiracji społeczności,

---

⁶ Wykorzystano m.in. takie dokumenty, jak: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” [Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, 2020], Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju [Ministerstwo Rozwoju, 2017], Krajowa Polityka Miejska 2030 wraz z Programem dla Śląska [Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, 2022], Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 [Ministerstwo Rozwoju, 2019].

- napływ uchodźców z Ukrainy i narastanie ruchów migracyjnych związanych ze zmianami społeczno-gospodarczymi,
- techniczne:
  - rozwój innowacyjności,
  - globalne zmiany technologiczne związane z modelem pracy opartym na wiedzy,
  - dynamizacja procesu cyfryzacji,
  - zmiany technologiczne w przemyśle i budownictwie,
  - rozwój technologii zmieniających sposób świadczenia usług,
  - rozwój i integracja systemów komunikacji, w tym drogowej, kolejowej i rowerowej,
- środowiskowe:
  - zmiany klimatyczne kreujące wyzwania wobec rozwoju społeczno-ekonomicznego i urbanistycznego miast,
  - zwiększanie częstotliwości występowania gwałtownych zjawisk pogodowych i katastrof wpływających na odporność miast,
  - zmiany warunków hydrologicznych i ograniczenie zasobów wodnych,
  - presja inwestycyjna na tereny zielone,
  - zwiększenie skutków wpływu rozwoju transportu na jakość powietrza oraz wzrost natężenia hałasu,
  - zagrożenia wystąpienia zjawisk pandemicznych i ich skutków społecznych oraz gospodarczych.

Wskazana lista procesów ściśle koresponduje z siedmioma głównymi wyzwaniami określonymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030⁷:

- adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska,
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych,
- rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego,
- wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek,
- rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach,
- zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami,
- przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

---

⁷ Ministerstwo Rozwoju, 2019.

3. Ścieżka strategicznego rozwoju i transformacji Bytomia – wizja i cele strategiczne rozwoju Bytomia

Tworzenie wizji rozwoju można widzieć jako część tzw. studiów foresightowych, których istotą jest kreowanie przyszłości – zarówno w wymiarze idei, jak również powiązanych z nią aktywności.

Wizja rozwoju to scenariusz pożądanego przyszłości miasta. Posiada następujące cechy:

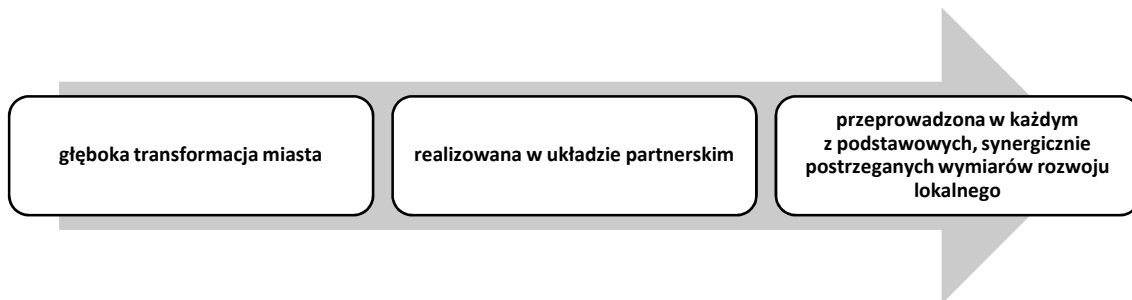
- odzwierciedla stany i procesy, które są ważne dla użytkowników miasta,
- pełni funkcje motywacyjne wobec podmiotów lokalnych, które są zainteresowane udziałem w jej realizacji,
- jest wewnętrznie synergiczna – składa się z elementów, które wzajemnie się wspomagają (są względem siebie niekolidujące),
- nie jest utopią, lecz można wyobrazić sobie jej realizację,
- stanowi podstawę dla wypracowania struktury celów i priorytetów.

Wyniki prac diagnostycznych – zarówno w ujęciu ilościowym, jak i jakościowym – stały się podstawą do wyznaczenia wizji strategicznego rozwoju Bytomia. Wizja wraz z uszczegóławiającymi ją celami strategicznymi i operacyjnymi oraz kluczowymi kierunkami działań tworzy ścieżkę strategicznego rozwoju i transformacji Bytomia.

Podstawowy wniosek płynący z przeprowadzonej diagnozy sprowadza się do następującego stwierdzenia:

Strategia rozwoju Bytomia to strategia transformacji realizowanej partnersko w wielu powiązanych wymiarach rozwoju.

Rysunek 5. Charakter idei strategii miasta Bytomia

Źródło: opracowanie własne w oparciu o zrealizowany proces konsultacyjny

Opierając się na wyzwaniach, potencjałach oraz aspiracjach mieszkańców zarysować można wizję rozwoju miasta Bytomia, które w roku 2030 będzie miastem:

- o ugruntowanej pozytywnej tożsamości czerpiącej swą siłę z dziedzictwa kulturowego oraz podzielanej przez mieszkańców wizji przyszłości miasta,

- o wyjątkowych w skali regionu i kraju cechach wyróżniających miasto jako miejsce zamieszkania, prowadzenia biznesu i podejmowania działalności społecznej,
- o którym dobrze mówią mieszkańcy oraz dobrze postrzeganym przez podmioty w otoczeniu,
- oferującym korzystne warunki dla rozwoju swoich mieszkańców,
- przyciągającym ludzi poszukujących szans dla realizacji swoich aspiracji oraz pomysłów,
- żywych więzi społecznych wzmacniających kapitał społeczny i kapitał zaufania,
- oferującym warunki dla kreowania i zaszczepiania innowacji gospodarczych i społecznych,
- o nowoczesnej strukturze gospodarczej, w której wrasta pozycja branż innowacyjnych, kreatywnych oraz tzw. przemysłu 4.0,
- przyjaznych, atrakcyjnych, bezpiecznych, pozbawionych barier przestrzeni publicznych,
- wysokiej jakości środowiska przyrodniczego oraz wyeksponowanych walorów dziedzictwa przyrodniczego,
- silnej pozycji w otoczeniu, osiągniętej poprzez oferowane specjalistyczne i komplementarne funkcje względem Metropolii,
- zarządzanym sprawnie z udziałem społeczności lokalnej.

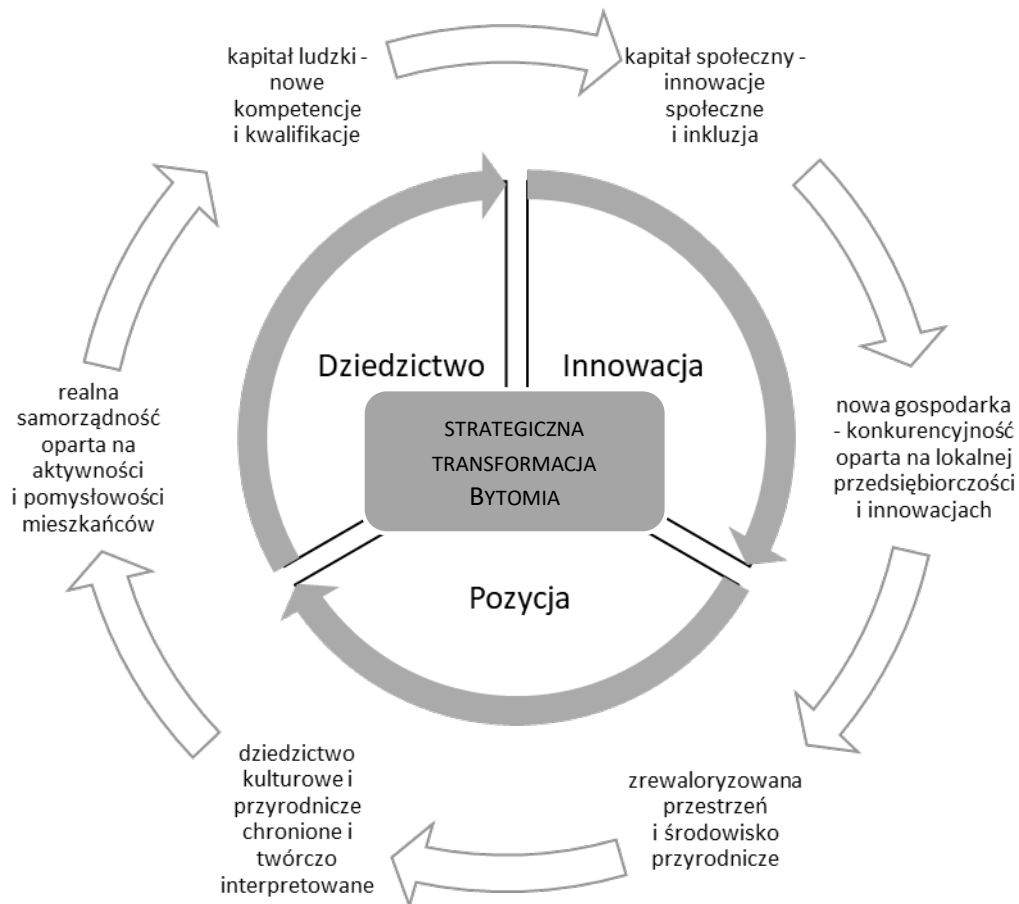
Kluczowym procesem związanym ze zmianą strategiczną Bytomia jest transformacja. Bytom jest miastem, które mimo trudności posiada wyjątkową historię i atuty. Można więc powiedzieć, że transformacja Bytomia to proces:

- ponownego odkrywania, uaktywniania oraz ekonomicznego i społecznego wykorzystywania dziedzictwa kulturowego, które nie tylko posiada wartość lokalną, ale także regionalną i ponadregionalną,
- odważnego zaszczepiania innowacji w działalnościach tradycyjnych oraz kreowania zupełnie nowych rozwiązań społecznych i ekonomicznych,
- tworzenia nowych wartości integrujących dziedzictwo miasta z innowacjami oraz przekładania tych wartości na silną pozycję miasta w otoczeniu: po pierwsze metropolitalnym, a w szerszym kontekście: regionalnym i ponadregionalnym.

Przede wszystkim transformacja Bytomia oznaczać będzie odejście od tradycyjnej gospodarki (w tym energetycznej) opartej na paliwach kopalnych i zbudowanie nowoczesnej, zrównoważonej, niskoemisyjnej i efektywnej gospodarki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zasady Gospodarki Obiegu Zamkniętego.

Transformacja w powyższym ujęciu wiązać się będzie również z koniecznością zapewnienia możliwości przebranżowienia pracowników dotychczas zatrudnionych w branżach górniczej i okołogórniczej, niezbędne będą również działania na rzecz łagodzenia wszelkich ewentualnych, negatywnych skutków transformacji dla otoczenia.

Rysunek 6. Mechanizm strategicznej transformacji Bytomia

Źródło: opracowanie własne

Zasadniczym celem strategicznej transformacji Bytomia jest przywrócenie jego roli w otoczeniu, która wykorzystywałaby historię miasta i jego dziedzictwo oraz innowacyjny potencjał reprezentowany przez społeczność lokalną.

Strategia rozwoju Bytomia 2030 stanowi równocześnie otwarcie na nowy horyzont strategiczny, w którym procesy rozwojowe będą kontynuowane w kierunku dołączenia Bytomia do grupy liderów napędzających rozwój Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii i województwa śląskiego.

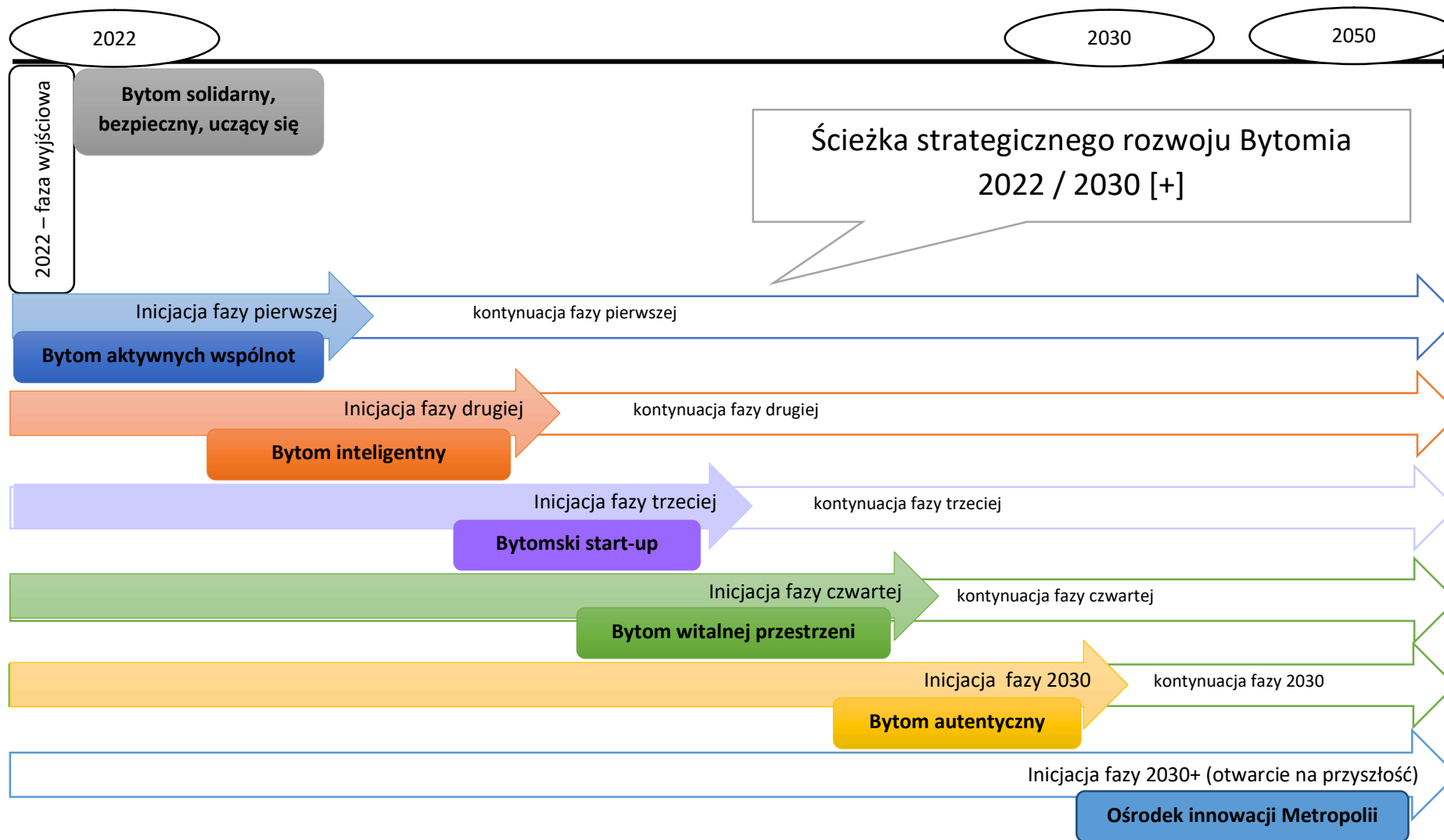
Bytom jako miasto stojące w obliczu konieczności wykreowania i realnego przeprowadzenia fundamentalnych zmian strategicznych wymaga zastosowania podejścia procesowego polegającego na przejściu przez kilka faz strategicznego rozwoju:

- których początkiem jest odbudowa spójności społecznej i wejście na ścieżkę doskonalenia zasobów i procesów,
- których celem w perspektywie roku 2030 jest zrównoważenie rozwoju oraz przywrócenie wizerunku, na jaki Bytom zasługuje swoją historią, walorami przyrodniczo-kulturowymi oraz kreatywnością swoich mieszkańców,
- które w dłuższym horyzoncie czasu pozwolą na przekształcenie Bytomia w innowacyjny ośrodek rozwoju Metropolii.

Nakreślona ścieżka transformacji Bytomia obejmuje sześć faz rozwoju wpisujących się w horyzont strategiczny oraz jedną fazę wskazującą kierunek rozwoju Bytomia w kolejnym horyzoncie strategicznym. Oznacza to, że strategia jest zorientowana na stworzenie zbioru pozytywnych wartości w zadeklarowanym horyzoncie czasu, ale także stworzenie dobrego początku dla kolejnego etapu rozwoju strategicznego.

Kolejny schemat ilustruje ścieżkę transformacji miasta. Schemat pokazuje, że:

- poszczególne fazy realizowane są równolegle;
- ich wyodrębnienie ilustruje sekwencję rozwoju miasta oraz punkty ciężkości w poszczególnych fazach;
- zbudowanie wskazanych wartości w danej fazie nie oznacza jej zamknięcia; cele operacyjne właściwe dla danej fazy są realizowane w całym okresie strategicznym;
- osiągnięcie celów w danej fazie oznacza zbudowanie nowych wartości kluczowych dla rozwoju Bytomia; wartości te są wzmacniane w kolejnych fazach;
- kontynuacja realizacji celów operacyjnych oznacza podtrzymywanie i doskonalenie wartości strategicznych w horyzoncie roku 2030.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3. Struktura celów strategicznych i celów operacyjnych

Faza strategiczna – cele strategiczne	Treść fazy – cele operacyjne
Faza wyjściowa – tworzenie fundamentu rozwoju	
C1. BYTOM SOLIDARNY, BEZPIECZNY, UCZĄCY SIĘ	<p>C1.1. Wysoki poziom lokalnego kapitału zaufania i partycypacji mieszkańców w decydowaniu o kierunkach rozwoju miasta.</p> <p>C1.2. Wyrównywane szanse startu życiowego młodych mieszkańców.</p> <p>C1.3. Miasto wspierające mieszkańca na każdym etapie życia.</p> <p>C1.4. Miasto dostarczające możliwości zaspokajania potrzeb mieszkaniowych.</p>
Faza pierwsza	
C2. BYTOM AKTYWNYCH WSPÓLNOT	<p>C2.1. Warunki dla podejmowania aktywności społecznej i integracji mieszkańców.</p> <p>C2.2. Szacunek mieszkańców do dziedzictwa kulturowego miasta.</p> <p>C2.3. Wspólnoty lokalne gospodarzem przestrzeni w miejscu zamieszkania.</p> <p>C2.4. Warunki dla bezpiecznej imigracji krajowej i zagranicznej zasilającej kapitał ludzki miasta.</p>
Faza druga	
C3. BYTOM INTELIGENTNY	<p>C3.1. Wysokie kompetencje cywilizacyjne, w tym cyfrowe mieszkańców.</p> <p>C3.2. Inteligentne technologie wspierające zrównoważone korzystanie z zasobów lokalnych.</p> <p>C3.3. Inteligentne dostosowywanie usług publicznych do zmieniających się potrzeb mieszkańców i standardów cywilizacyjnych.</p> <p>C3.4. Zrównoważony i inteligentny transport zapewniający mobilność mieszkańców i dostępność miasta dla podmiotów z otoczenia.</p>
Faza trzecia	
C4. BYTOMSKI START-UP	<p>C4.1. Miasto przyjazne dla przedsiębiorczych mieszkańców.</p> <p>C4.2. Rozwinięte sieci współpracy międzysektorowej wspierające rozwój nowej gospodarki.</p> <p>C4.3. Najlepsze warunki w Metropolii dla zakładania firm przez absolwentów śląskich uczelni.</p>

	<p>C4.4. Atrakcyjność miasta dla inwestorów kreujących miejsca pracy i lokalne sieci kooperacyjne.</p> <p>C4.5. Bytomskie firmy wdrażające zasady zrównoważonej i odpowiedzialnej społecznie gospodarki, w tym gospodarki o obiegu zamkniętym.</p>
Faza czwarta	
C5. BYTOM WITALNEJ PRZESTRZENI	<p>C5.1. Czyste środowisko przyrodnicze.</p> <p>C5.2. Wysoka estetyka i funkcjonalność przestrzeni i obiektów miejskich.</p> <p>C5.3. Przywrócona wartość materialnego dziedzictwa kulturowego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem postindustrialnego dziedzictwa.</p> <p>C5.4. Przestrzenie przyrodnicze kreujące atrakcyjne, zdrowe oblicze miasta.</p> <p>C5.5. Przestrzeń miasta odporna na zagrożenia klimatyczne i epidemiczne.</p> <p>C5.6. Ożywione tereny pogórnice i przemysłowe.</p>
Faza 2030	
C6. BYTOM AUTENTYCZNY	<p>C6.1. Wzmocniona, odpowiadająca aktualnym wyzwaniom społecznym i gospodarczym, struktura demograficzna miasta.</p> <p>C6.2. Pozytywnie wyróżniający miasto wewnętrzny i zewnętrzny wizerunek.</p> <p>C6.3. Unikatowe wydarzenia o utrwalonej renomie, wykorzystujące wyjątkowość miasta i jego historii.</p>
Faza 2030+	
C7. C+. OŚRODEK INNOWACJI METROPOLII	<p>C+.1. Ukształtowane specjalizacje gospodarcze Bytomia, utrwalające zachodzące procesy transformacji gospodarczej miasta.</p> <p>C+.2. Kapitał instytucjonalny miasta o randze regionalnej i ponadregionalnej.</p> <p>C+.3. Bytom miastem oryginalnej turystyki metropolitalnej opierającej się na kulturze, wyjątkowości architektury, dziedzictwie postindustrialnym i postmilitarnym.</p>

4. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Dla każdego z celów operacyjnych zdefiniowano kluczowe kierunki działań stanowiące kluczowe obszary aktywności realizatorów strategii.

Cele operacyjne	Kierunki działań
C1. BYTOM SOLIDARNY, BEZPIECZNY, UCZĄCY SIĘ	
<p><i>C1.1. Wysoki poziom lokalnego kapitału zaufania i partycypacji mieszkańców w decydowaniu o kierunkach rozwoju miasta.</i></p>	<p>K1.1.1. Wdrażanie rozwiązań umożliwiających integrowanie informacji o mieście pochodzących z rozproszonych źródeł.</p> <p>K1.1.2. Rozwój narzędzi udostępniania mieszkańcom informacji oraz zapewniających bezpośredni kontakt między władzami miasta a podmiotami lokalnymi, w tym narzędzia dostępne w przestrzeni wirtualnej.</p> <p>K1.1.3. Rozwój form i narzędzi międzysektorowej współpracy podmiotów z miasta, w tym angażowanie mieszkańców w kreowanie pomysłów na rzecz rozwoju ich dzielnic i wspólnot lokalnych.</p> <p>K1.1.4. Wspieranie inicjatyw obywatelskich nakierowanych na realizację celów i kierunków strategii rozwoju miasta.</p>
<p><i>C1.2. Wyrównywane szanse startu życiowego młodych mieszkańców.</i></p>	<p>K1.2.1. Poprawa jakości edukacji dzieci i młodzieży, w tym poprzez inwestycje w infrastrukturę, stałe doposażanie szkół, doskonalenie kadr nauczycielskich, poszerzanie oferty edukacyjnej.</p> <p>K1.2.2. Wspieranie młodzieży z rodzin o niskim statusie materialnym w kontynuowaniu nauki na poziomie średnim i wyższym.</p> <p>K1.2.3. Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin o niskim statusie materialnym lub dotkniętych innymi problemami.</p> <p>K1.2.4. Wspieranie uczniów zdolnych – poszerzenie oferty edukacyjnej o zajęcia dodatkowe.</p> <p>K1.2.5. Poszerzanie dostępu dzieci i młodzieży do usług, wydarzeń, różnych form zajęć rozwijających talenty i zainteresowania artystyczne, naukowe, sportowe i inne formy twórczej aktywności.</p> <p>K1.2.6. Działania wspierające dzieci i młodzież w ukierunkowaniu kariery zawodowej.</p> <p>K1.2.7. Działania rozwijające kompetencje przedsiębiorcze wśród dzieci i młodzieży.</p> <p>K1.2.8. Promowanie dobrych wzorców kariery i sukcesów mieszkańców Bytomia.</p>

	K1.2.9. Podnoszenie dostępności do opieki psychologicznej dzieci i młodzieży.
<i>C1.3. Miasto wspierające mieszkańca na każdym etapie życia.</i>	<p>K1.3.1. Rozwój usług publicznych i rynkowych wspierających funkcjonowanie rodzin, w tym poszerzanie dostępności do usług edukacyjnych, opiekuńczych i zdrowotnych.</p> <p>K1.3.2. Rozwój usług publicznych i rynkowych, w tym oferty czasu wolnego, dla seniorów.</p> <p>K1.3.3. Wspieranie seniorów w działaniach przedsiębiorczych i przedłużaniu kariery zawodowej.</p> <p>K1.3.4. Wspieranie rozwoju kompetencji zawodowych mieszkańców (w szczególności kobiet), w tym aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.</p> <p>K1.3.5. Poprawa jakości przestrzeni w kierunku podnoszenia ich przyjazności dla osób o szczególnych potrzebach.</p> <p>K1.3.6. Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni spędzania czasu wolnego przez rodziny.</p> <p>K1.3.7. Działania na rzecz podnoszenia poziomu bezpieczeństwa publicznego.</p> <p>K1.3.8. Działania na rzecz integracji międzypokoleniowej.</p> <p>K1.3.9. Poprawa dostępności do usług opieki nad dzieckiem, w tym żłobków i przedszkoli.</p> <p>K1.3.10. Rozwój systemu kształcenia ustawicznego oraz przekwalifikowań.</p>
<i>C1.4. Miasto dostarczające możliwości zaspokajania potrzeb mieszkaniowych.</i>	<p>K1.4.1. Promocja walorów mieszkaniowych Bytomia przy wykorzystaniu atutów lokalizacyjnych miasta.</p> <p>K1.4.2. Infrastrukturalne przygotowanie terenów mieszkaniowych uwzględniające zrównoważone gospodarowanie przestrzenią.</p> <p>K1.4.3. Poprawa jakości mieszkań w tradycyjnej zabudowie (kamienice, kolonie robotnicze).</p> <p>K1.4.4. Wykorzystywanie nieużytkowanych i zdegradowanych obiektów na cele mieszkaniowe, w tym lofty w obiektach przemysłowych.</p>
C2. BYTOM AKTYWNYCH WSPÓLNOT	
<i>C2.1. Warunki dla podejmowania aktywności społecznej i integracji mieszkańców.</i>	<p>K2.1.1. Wdrażanie instytucjonalnych, finansowych, edukacyjnych, informacyjnych i organizacyjnych narzędzi wspierających aktywność społeczną i integrację mieszkańców.</p> <p>K2.1.2. Promocja sukcesów liderów lokalnych.</p> <p>K2.1.3. Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych działających w mieście.</p> <p>K2.1.4. Tworzenie lokalnych miejsc spotkań mieszkańców, w tym z uwzględnieniem specyficznych oczekiwań różnych grup społecznych (zwłaszcza miejsca dla seniorów i adolescentów).</p>
<i>C2.2. Szacunek mieszkańców do dziedzictwa kulturowego miasta.</i>	K2.2.1. Promocja dziedzictwa kulturowego miasta i poszczególnych dzielnic, w tym poprzez

	<p>rozwiązania cyfrowe oraz nowe obiekty i instytucje (np. Muzeum Historii Bytomia).</p> <p>K2.2.2. Działania wspierające międzypokoleniowy przekaz wiedzy o mieście, w tym historii rodzinnych.</p> <p>K2.2.3. Poszerzanie informacji w przestrzeni miasta na temat obiektów i miejsc posiadających znaczenie historyczne lub symboliczne.</p> <p>K2.2.4. Organizacja wydarzeń ożywiających materialne dziedzictwo kulturowe miasta.</p> <p>K2.2.5. Wspieranie instytucji kultury i organizacji pozarządowych podejmujących działania związane z lokalnym dziedzictwem kulturowym.</p>
<p><i>C2.3. Wspólnoty lokalne gospodarzem przestrzeni w miejscu zamieszkania.</i></p>	<p>K2.3.1. Wspieranie mieszkańców w realizacji inicjatyw podnoszących estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznych i półpublicznych/półprywatnych w swoim miejscu zamieszkania.</p> <p>K2.3.2. Powierzanie dzieciom i młodzieży opieki nad wydzielonymi przestrzeniami, w tym np. przy placówkach edukacyjnych.</p> <p>K2.3.3. Włączanie mieszkańców w proces rewitalizacji dzielnic.</p> <p>K2.3.4. Promocja działań podejmowanych przez mieszkańców na rzecz poprawy jakości przestrzeni.</p> <p>K2.3.5. Działania edukujące mieszkańców w zakresie możliwości podejmowania społecznych działań na rzecz poprawy jakości przestrzeni.</p>
<p><i>C2.4. Warunki dla bezpiecznej imigracji krajowej i zagranicznej zasilającej kapitał ludzki miasta.</i></p>	<p>K2.4.1. Promocja Bytomia w otoczeniu, jako miejsca bardzo atrakcyjnego dla kapitału ludzkiego o wysokich kwalifikacjach.</p> <p>K2.4.2. Współpraca z bytomskimi przedsiębiorcami i podmiotami edukacji w zakresie integracji osób napływających do miasta z lokalnym rynkiem pracy.</p> <p>K2.4.3. Działania wspierające integrację nowych mieszkańców miasta ze społecznością lokalną.</p>
<p>C3. BYTOM INTELIGENTNY</p>	
<p><i>C3.1. Wysokie kompetencje cywilizacyjne, w tym cyfrowe mieszkańców.</i></p>	<p>K3.1.1. Działania na rzecz uzupełniania kompetencji technologicznych, w tym cyfrowych wśród mieszkańców, zwłaszcza seniorów.</p> <p>K3.1.2. Podnoszenie kompetencji językowych wspierających funkcjonowanie na współczesnym rynku pracy oraz korzystanie z udogodnień dostępnych w przestrzeni wirtualnej.</p> <p>K3.1.3. Podnoszenie kompetencji mieszkańców w zakresie korzystania z usług i udogodnień oferowanych przez różne instytucje w mieście i poza nim.</p> <p>K3.1.4. Podnoszenie kompetencji ekonomicznych i prawnych wspierających mieszkańców</p>

	w świadomym zawieraniu różnego rodzaju umów.
<i>C3.2. Inteligentne technologie wspierające zrównoważone korzystanie z zasobów lokalnych.</i>	<p>K3.2.1. Wdrażanie inteligentnych narzędzi monitorujących zmiany środowiska przyrodniczego miasta.</p> <p>K3.2.2. Wdrażanie rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym w sektorze prywatnym i publicznym.</p> <p>K3.2.3. Ograniczanie antropopresji na środowisko przyrodnicze miasta poprzez rozwój infrastruktury technicznej i narzędzi sterowania tą infrastrukturą.</p> <p>K3.2.4. Wspieranie zastosowania inteligentnych technologii energooszczędnych w gospodarstwach domowych, podmiotach administracji i obiektach użyteczności publicznej oraz firmach.</p>
<i>C3.3. Inteligentne dostosowywanie usług publicznych do zmieniających się potrzeb mieszkańców i standardów cywilizacyjnych.</i>	<p>K3.3.1. Wdrażanie narzędzi bieżącego monitorowania popytu na usługi publiczne oraz narzędzi prognozowania popytu w dłuższym horyzoncie czasu.</p> <p>K3.3.2. Wymiana doświadczeń z innymi samorządami na temat kierunków rozwoju usług publicznych i wykorzystywania w tym zakresie inteligentnych technologii.</p> <p>K3.3.3. Podejmowanie przedsięwzięć partnerskich z innymi samorządami w Metropolii i w regionie w zakresie kształtowania nowych usług publicznych o znaczeniu ponadlokalnym.</p>
<i>C3.4. Zrównoważony i inteligentny transport zapewniający mobilność mieszkańców i dostępność miasta dla podmiotów z otoczenia.</i>	<p>K3.4.1. Promocja transportu zbiorowego i rowerowego wśród mieszkańców.</p> <p>K3.4.2. Wdrażanie rozwiązań <i>smart city</i> w transporcie miejskim.</p> <p>K3.4.3. Poprawa jakości i rozwój infrastruktury transportowej, w tym w aspekcie multimodalności, bezpieczeństwa, rozwoju zrównoważonego.</p> <p>K3.4.4. Wspieranie rozwoju elektromobilności.</p> <p>K3.4.5. Monitorowanie potrzeb mieszkańców w zakresie pożądanego kierunku rozwoju transportu zbiorowego.</p> <p>K3.4.6. Działania na rzecz podnoszenia znaczenia Bytomia jako ośrodka węzłowego w ruchu kolejowym o znaczeniu regionalnym i krajowym.</p>
C4. BYTOMSKI START-UP	
<i>C4.1. Miasto przyjazne dla przedsiębiorczych mieszkańców.</i>	<p>K4.1.1. Rozwijanie edukacji przedsiębiorczej dla mieszkańców miasta.</p> <p>K4.1.2. Kształtowanie polityki wspierania biznesu w partnerstwie z lokalnymi przedsiębiorcami.</p> <p>K4.1.3. Tworzenie stref rozwoju przedsiębiorczości lokalnej (obiekty, tereny).</p> <p>K4.1.4. Implementacja instrumentów organizacyjnych, instytucjonalnych i finansowych wspierających rozwój istniejących i zakładanie nowych</p>

	<p>działalności gospodarczych.</p> <p>K4.1.5. Tworzenie dla absolwentów szkół z Bytomia i miast Metropolii warunków dla zakładania pierwszego biznesu.</p>
<p><i>C4.2. Rozwinięte sieci współpracy międzysektorowej wspierające rozwój nowej gospodarki.</i></p>	<p>K4.2.1. Promocja społecznej odpowiedzialności biznesu wśród bytomskich firm.</p> <p>K4.2.2. Wdrażanie narzędzi ułatwiających komunikację między lokalnymi firmami oraz nawiązywanie relacji biznesowych.</p> <p>K4.2.3. Wspieranie transferu wiedzy o klimacie neutralnej gospodarce i partnerskich projektów realizowanych przez firmy, podmioty nauki, placówki edukacyjne, sektor pozarządowy.</p> <p>K4.2.4. Wspieranie transferu doświadczeń w zakresie innowacji między bytomskimi firmami.</p> <p>K4.2.5. Partnerstwo miasta i bytomskich firm w opracowywaniu nowych produktów i usług wspierających funkcjonowanie miasta.</p> <p>K4.2.6. Promocja lokalnych liderów nowej gospodarki.</p>
<p><i>C4.3. Najlepsze warunki w Metropolii dla zakładania firm przez absolwentów śląskich uczelni.</i></p>	<p>K4.3.1. Wspieranie rozwoju start-upów zakładanych przez absolwentów śląskich uczelni.</p> <p>K4.3.2. Promocja Bytomia jako miasta start-upów i młodej przedsiębiorczości.</p> <p>K4.3.3. Wspieranie współpracy bytomskich przedsiębiorców ze start-upami i tworzenie nowych sieci kooperacji przeobrażających gospodarkę miasta.</p>
<p><i>C4.4. Atrakcyjność miasta dla inwestorów kreujących miejsca pracy i lokalne sieci kooperacyjne.</i></p>	<p>K4.4.1. Działania podnoszące atrakcyjność inwestycyjną miasta w oparciu o ofertę terenów i obiektów, poprawiającą się dostępność komunikacyjną, kwalifikacje mieszkańców oraz możliwości pozyskania kooperantów.</p> <p>K4.4.2. Działania na rzecz wykreowania i wzmacniania relacji między inwestorami a bytomskimi przedsiębiorcami, placówkami edukacyjnymi, instytucjami otoczenia biznesu.</p> <p>K4.4.3. Realizowana wspólnie z innymi miastami GZM promocja inwestycyjna w skali międzynarodowej.</p>
<p><i>C4.5. Bytomskie firmy wdrażające zasady zrównoważonej i odpowiedzialnej społecznie gospodarki, w tym gospodarki o obiegu zamkniętym.</i></p>	<p>K4.5.1. Promocja wśród bytomskich przedsiębiorców możliwości wdrażania rozwiązań neutralnych klimatycznie.</p> <p>K4.5.2. Wspieranie firm działających w branżach technologii neutralnych klimatycznie.</p> <p>K4.5.3. Rozwój infrastruktury miejskiej i rozwiązań organizacyjnych wspierających wdrażanie przez bytomskie firmy założeń neutralności klimatycznej.</p> <p>K4.5.4. Wspieranie implementacji w przedsiębiorstwach rozwiązań i technologii prośrodowiskowych, w tym energooszczędnych, oraz gospodarki obiegu zamkniętego.</p>

C5. BYTOM WITALNEJ PRZESTRZENI	
<p><i>C5.1. Czyste środowisko przyrodnicze.</i></p>	<p>K5.1.1. Monitorowanie stanu składowych środowiska przyrodniczego.</p> <p>K5.1.2. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska, w tym w zakresie gospodarki ściekowej.</p> <p>K5.1.3. Działania podnoszące świadomość ekologiczną mieszkańców.</p> <p>K5.1.4. Działania na rzecz ograniczania tzw. niskiej emisji – inwestycyjne, promocyjne, finansowe.</p> <p>K5.1.5. Rozwiązania organizacyjne i infrastrukturalne w zakresie gospodarki surowcami.</p> <p>K5.1.6. Działania przywracające standardy czystości wód powierzchniowych.</p> <p>K5.1.7. Poprawa efektywności gospodarki odpadami.</p> <p>K5.1.8. Działania w zakresie gospodarki przeciwpowodziowej.</p> <p>K5.1.9. Renaturyzacja terenów o potencjalnie wysokim znaczeniu ekologicznym.</p> <p>K5.1.10. Działania na rzecz podnoszenia efektywności energetycznej, w tym termomodernizacja obiektów publicznych, komunalnych i mieszkalnych.</p> <p>K5.1.11. Modernizacja i rozwój systemów sieci ciepłowniczych.</p> <p>K5.1.12. Wdrażanie nowych rozwiązań technologicznych w zakresie produkcji i dystrybucji energii.</p>
<p><i>C5.2. Wysoka estetyka i funkcjonalność przestrzeni i obiektów miejskich.</i></p>	<p>K5.2.1. Modernizacja oraz przebudowa przestrzeni miejskich – wzmacnianie lub kreowanie funkcji wypoczynkowych, komunikacyjnych i innych.</p> <p>K5.2.2. Poprawa jakości i rozwój infrastruktury kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej oraz społecznej poprzez inwestycje.</p> <p>K5.2.3. Nasycenie przestrzeni miejskich informacją ułatwiającą codzienne funkcjonowanie mieszkańców.</p> <p>K5.2.4. Ograniczanie negatywnego oddziaływania ruchu samochodowego na przestrzeń miejskie (np. podziemne parkingi, woonyerfy, rozwiązania zwalniające ruch samochodowy, lokalne centra logistyczne ograniczające ciężki transport itp.).</p> <p>K5.2.5. Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie ich wpływu na jakość przestrzeni miejskich.</p> <p>K5.2.6. Porządkowanie zaśmieconych przestrzeni miejskich, w tym z udziałem mieszkańców.</p> <p>K5.2.7. Rozwijanie małej infrastruktury ułatwiającej utrzymanie czystości przestrzeni.</p> <p>K5.2.8. Promocja rozwiązań umożliwiających zachowanie (przywrócenie) tradycyjnego stylu typowych przestrzeni miejskich.</p>

<p><i>C5.3. Przywrócona wartość materialnego dziedzictwa kulturowego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem postindustrialnego dziedzictwa.</i></p>	<p>K5.3.1. Odnowa obiektów zabytkowych, historycznych, symbolicznych.</p> <p>K5.3.2. Realizacja wydarzeń promujących obiekty materialnego dziedzictwa kulturowego miasta.</p> <p>K5.3.3. Tworzenie szlaków miejskich łączących obiekty dziedzictwa kulturowego.</p> <p>K5.3.4. Wzbogacanie szaty informacyjnej upowszechniającej wiedzę o obiektach dziedzictwa kulturowego.</p> <p>K5.3.5. Nowoczesne prezentowanie dziedzictwa kulturowego miasta w przestrzeni wirtualnej.</p>
<p><i>C5.4. Przestrzenie przyrodnicze kreujące atrakcyjne, zdrowe oblicze miasta.</i></p>	<p>K5.4.1. Rozwijanie na terenach przyrodniczych infrastruktury poszerzającej ofertę rekreacyjną i wspierającej ochronę wartości środowiskowych.</p> <p>K5.4.2. Popularyzacja terenów cennych przyrodniczo – np. Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Żabie Doły”, Suchogórskiego Labiryntu Skalnego, Rezerwatu przyrodniczego Segiet – obszaru wpisanego na listę UNESCO.</p> <p>K5.4.3. Wykorzystywanie terenów przyrodniczych do realizacji działań edukacyjnych.</p>
<p><i>C5.5. Przestrzeń miasta odporna na zagrożenia klimatyczne i epidemiczne.</i></p>	<p>K5.5.1. Wzrost nasycenia przestrzeni miejskiej zielenią i akwenami.</p> <p>K5.5.2. Działania eliminujące miejskie wyspy ciepła.</p> <p>K5.5.3. Podnoszenie zdolności retencji i ograniczanie skutków deszczy nawalnych.</p> <p>K5.5.4. Działania na rzecz zmiany dotychczasowych źródeł wytwarzania energii na bardziej ekologiczne, w tym budowa nowych źródeł OZE w mieście.</p> <p>K5.5.5. Wdrażanie rozwiązań umożliwiających funkcjonowanie przestrzeni publicznych w sytuacjach zagrożenia epidemicznego.</p> <p>K5.5.6. Monitoring i systemy ostrzegania przed zjawiskami kryzysowymi (klimatycznymi, epidemicznymi i innymi).</p>
<p><i>C5.6. Ożywione tereny pogórnice i przemysłowe.</i></p>	<p>K5.6.1. Rekultywacja terenów przemysłowych i pogórnicych.</p> <p>K5.6.2. Rewitalizacja prowadzona na terenach przemysłowych i pogórnicych.</p> <p>K5.6.3. Realizacja przedsięwzięć na terenach i w obiektach pogórnicych i przemysłowych.</p> <p>K5.6.4. Rewitalizacja i renaturalizacja zalewisk pogórnicych i stawów dla celów rekreacyjnych i środowiskowych.</p>
<p>C6. BYTOM AUTENTYCZNY</p>	
<p><i>C6.1. Wzmocniona, odpowiadająca aktualnym wyzwaniom społecznym i gospodarczym, struktura demograficzna miasta.</i></p>	<p>K6.1.1. Tworzenie warunków przyciągających osoby reprezentujące kapitał kreatywny (twórcy, naukowcy, kreatywni profesjonaliści).</p> <p>K6.1.2. Tworzenie warunków do osiedlania się młodych wykształconych mieszkańców, w tym</p>

	<p>przyciąganych spoza regionu.</p> <p>K6.1.3. Działania na rzecz łagodzenia negatywnych skutków (w tym społecznych i gospodarczych) transformacji energetycznej miasta.</p>
<p><i>C6.2. Pozytywnie wyróżniający miasto wewnętrzny i zewnętrzny wizerunek.</i></p>	<p>K6.2.1. Promocja Bytomia jako ośrodka szans rozwojowych dla osób twórczych i przedsiębiorczych.</p> <p>K6.2.2. Wykorzystywanie osobistości miejskich do promowania miasta.</p>
<p><i>C6.3. Unikatowe wydarzenia o utrwalonej renomie wykorzystujące wyjątkowość miasta i jego historii.</i></p>	<p>K6.3.1. Realizacja wydarzeń kulturalnych wykorzystujących tradycje operowe, baletowe, muzealne miasta.</p> <p>K6.3.2. Realizacja wydarzeń eksponujących wielokulturowe dziedzictwo miasta i jego wielowiekową historię.</p> <p>K6.3.3. Realizacja wydarzeń nawiązujących do bogatych tradycji bytomskiego sportu.</p> <p>K6.3.4. Realizacja wydarzeń w odnowionych przestrzeniach postindustrialnych.</p> <p>K6.3.5. Realizacja wydarzeń biznesowych i naukowych wspierających innowacyjny wizerunek miasta.</p>
<p>C+. OŚRODEK INNOWACJI METROPOLII</p>	
<p><i>C+.1. Ukształtowane specjalizacje gospodarcze Bytomia, utrwalające zachodzące procesy transformacji gospodarczej miasta.</i></p>	<p>K+.1.1. Wspieranie rozwoju innowacyjnych branż rozwijających się w mieście – ze szczególnym uwzględnieniem obszaru Zielonej Gospodarki.</p> <p>K+.1.2. Wspieranie partnerstwa gospodarczego w ramach rozwiniętej helisy innowacyjności (biznes – nauka – kultura – władza samorządowa – organizacje pozarządowe).</p> <p>K+.1.3. Wspieranie tworzenia klastrów innowacyjności i kreatywności.</p>
<p><i>C+.2. Kapitał instytucjonalny miasta o randze regionalnej i ponadregionalnej.</i></p>	<p>K+.2.1. Wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu o randze ponadregionalnej.</p> <p>K+.2.2. Realizacja partnerskich projektów z udziałem kluczowych instytucji kultury w mieście (np. Opera Śląska, Muzeum Górnośląskie i inne).</p> <p>K+.2.3. Rozwój wyspecjalizowanych funkcji naukowych i akademickich.</p> <p>K+.2.4. Działania wzmacniające instytucje samorządu gospodarczego o znaczeniu ponadlokalnym, szczególnie integrujące przedsiębiorstwa nowej gospodarki.</p> <p>K+.2.5. Ulokowanie w Bytomiu znaczącego ośrodka akademickiego oraz ośrodków badawczych, zdolnych do ogniskowania osób o twórczym potencjale i rozwiniętych ambicjach w centralnej, najłatwiej dostępnej komunikacyjnie części miasta.</p> <p>K+.2.6. Ulokowanie w Bytomiu instytucji o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym.</p>

C+.3. Bytom miastem oryginalnej turystyki metropolitalnej opierającej się na kulturze, wyjątkowości architektury, dziedzictwie postindustrialnym i postmilitarnym.	K+.3.1. Uczestnictwo Bytomia w tworzeniu metropolitalnej oferty turystyki kulturowej. K+.3.2. Promocja oferty turystycznej wykorzystującej postindustrialne i postmilitarne dziedzictwo miasta.
--	--

Źródło: opracowanie własne

5. Oczekiwane rezultaty planowanych działań

Podstawowym rezultatem osiągnięcia wyznaczonych celów i zrealizowania zamierzonych kierunków działań jest stworzenie miasta określonego w zarysowanej wizji rozwoju. Poniżej przedstawiono oczekiwane rezultaty działań podejmowanych w procesie wdrażania strategii rozwoju miasta wraz z kluczowymi miernikami będącymi wskaźnikami monitorowania niniejszej strategii rozwoju oraz oczekiwanym kierunkiem zmian tych wielkości.

Tabela 4. Kluczowe rezultaty i wskaźniki oceny

	Oczekiwane rezultaty	Generalne wskaźniki oceny	Podstawowe źródło informacji	Kierunek zmian wskaźników
BYTOM SOLIDARNY, BEZPIECZNY, UCZĄCY SIĘ	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszenie liczby bezrobotnych wśród osób młodych 	<ul style="list-style-type: none"> Stopa bezrobocia 	PUP/GUS	↓
	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszenie liczby bezrobotnych długotrwale pozostających bez pracy 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych w mieście 	UM	↑
	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszenie liczby osób wymagających wsparcia z systemu pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba klubów sportowych i ćwiczących 	GUS	↑
	<ul style="list-style-type: none"> poprawa warunków mieszkaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba mieszkań oddanych do użytkowania 	GUS	↑
	<ul style="list-style-type: none"> poprawa bezpieczeństwa publicznego w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie i gaz sieciowy 	GUS	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób korzystających ze wsparcia systemu pomocy społecznej 	GUS	↓
BYTOM	<ul style="list-style-type: none"> wzrost aktywności obywatelskiej mieszkańców wysoka stateczność działań 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób uczestniczących w różnego typu formach partycypacji 	UM	↑

AKTYWNYCH WSPÓLNOT	rewitalizacji społecznej	społecznej, np. w składaniu wniosków i głosowaniu nad budżetem partycypacyjnym		
		<ul style="list-style-type: none"> Liczba uczestników wydarzeń podejmowanych w mieście 	UM	↑
BYTOM INTELIGENTNY	<ul style="list-style-type: none"> podniesienie nowoczesności i innowacyjności przedsiębiorstw działających w mieście rozwój usług publicznych realizowanych drogą elektroniczną 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób pracujących 	GUS	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Udział powierzchni terenów zielonych w powierzchni ogółem 	GUS	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Liczba usług administracji publicznej miasta realizowanych on-line 	UM	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Liczba linii autobusowych obsługiwanych przez pojazdy elektryczne 	ZTM	↑
BYTOMSKI START-UP	<ul style="list-style-type: none"> zmiana struktury gospodarczej i bazy ekonomicznej miasta poprawa aktywności gospodarczej mieszkańców ograniczenie wpływu przemysłu na jakość środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w mieście 	GUS	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego 	GUS	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej 	GUS	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych [t/rok] 	GUS	↓
		<ul style="list-style-type: none"> Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych [t/rok] 	GUS	↓

BYTOM WITALNEJ PRZESTRZENI	<ul style="list-style-type: none"> poprawa jakości środowiska, w tym powietrza poprawa dostępności do wysokiej jakości terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych rewitalizacja obiektów dziedzictwa przemysłowego i pogórniczego 	<ul style="list-style-type: none"> Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem [%] 	GUS	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Liczba dni z przekroczonymi normami zanieczyszczenia powietrza 	WIOŚ	↓
		<ul style="list-style-type: none"> Liczba obiektów o walorach kulturowych poddanych rewitalizacji i modernizacji 	UM	↑
BYTOM AUTENTYCZNY	<ul style="list-style-type: none"> zwiększenie liczby ludności spowolnienie starzenia się społeczności miasta poprawa aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców zwiększenie liczby imprez organizowanych w mieście aktywizujących mieszkańców oraz przyciągających turystów 	<ul style="list-style-type: none"> Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców 	GUS	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Liczba mieszkańców 	GUS	↔
		<ul style="list-style-type: none"> Saldo migracji 	GUS	↔
		<ul style="list-style-type: none"> Udział ludności w wieku poprodukcyjnym 	GUS	↔
OŚRODEK INNOWACJI METROPOLII	<ul style="list-style-type: none"> podniesienie atrakcyjności turystycznej miasta miasto wysokiej jakości bezpiecznych i otwartych przestrzeni publicznych będących miejscem aktywności zarówno mieszkańców miasta, jak i innych miast Metropolii postrzeganie Bytomia jako istotnego podmiotu kreującego rozwój Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii włączenie Bytomia do miast kreujących nowoczesne rozwiązania służące mieszkańcom i podnoszące konkurencyjność w wymiarze terytorialnym 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba dostępnych realizowanych kolejną destynacji z Bytomia 	UM	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób pracujących w Bytomiu z innych miast GZM 	UM	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Liczba linii autobusowych i tramwajowych w mieście 	UM	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Udział podmiotów sektora kreatywnego i medycznego 	GUS	↑
		<ul style="list-style-type: none"> Liczba studentów 	GUS	↑

Źródło: opracowanie własne

6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Bytomia i ustalenia oraz rekomendacje do polityki przestrzennej miasta

---

Określone na poziomie ustawowym wytyczne, cechy i reguły odnoszące się do formułowania strategii oraz procesu strategicznego zmierzają do integracji planowania strategicznego oraz planowania przestrzennego. Z tego względu integralną częścią strategii jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. Tworząc wzmiankowany układ, oparto się na istniejących opracowaniach wyznaczających lokalną politykę przestrzenną.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej został nakreślony przy uwzględnieniu:

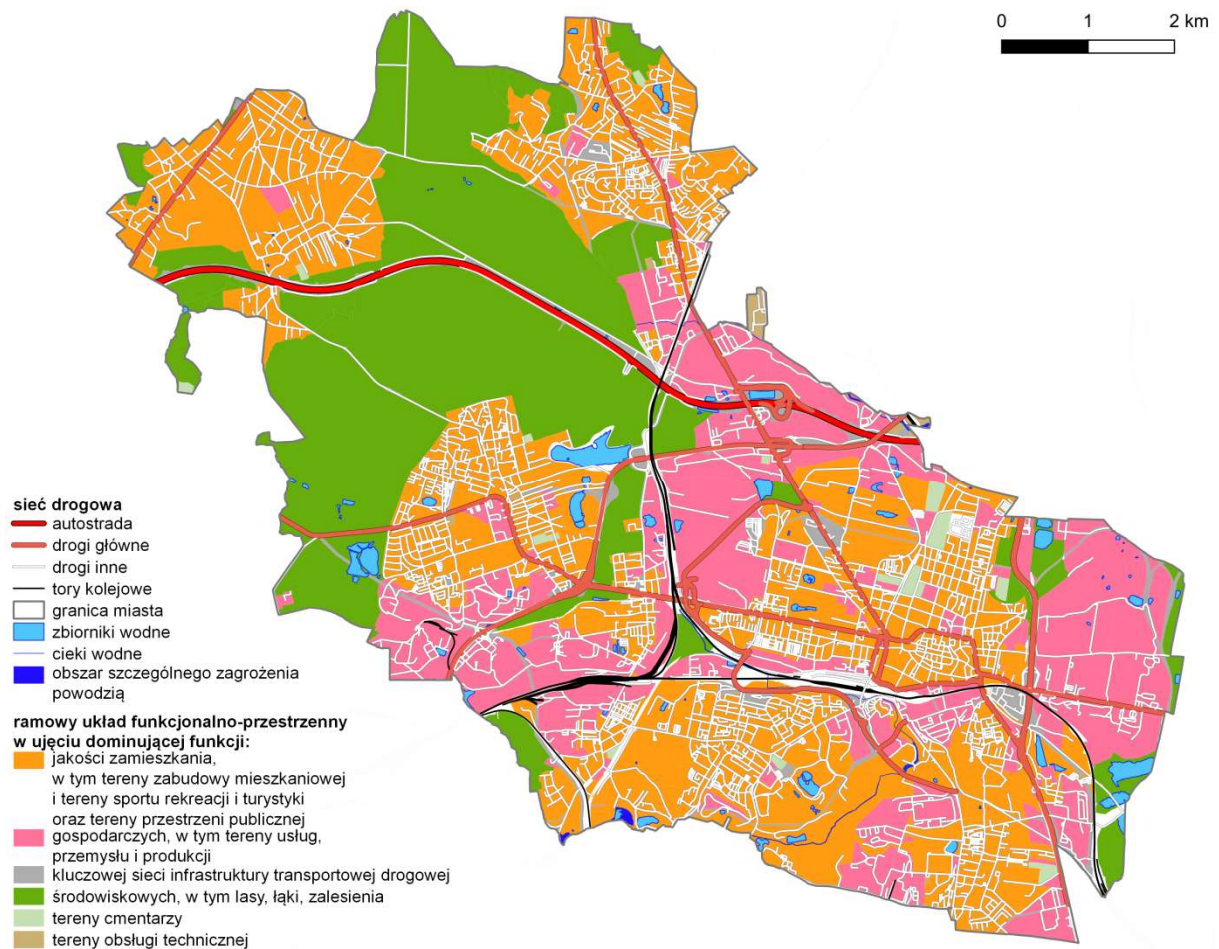
- aktualnej struktury przestrzennej miasta,
- zawartości studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta,
- diagnozy ilościowej oceniającej stan i potencjał rozwojowy miasta,
- wyzwań stojących przed miastem,
- zbioru aspiracji mieszkańców,
- wyznaczonych celów i kierunków działań.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej ma charakter poglądowy; ostateczne decyzje określające przeznaczenie terenów oraz wyznaczenie granic obszarów są i będą wskazane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Biorąc pod uwagę dominujące funkcje i sposoby wykorzystania przestrzeni miasta w zakresie ramowego układu funkcjonalno-przestrzennego, wskazano obszary:

- jakości zamieszkania, w tym tereny zabudowy mieszkaniowej i tereny sportu, rekreacji i turystyki oraz tereny przestrzeni publicznej,
- funkcji gospodarczej, w tym tereny usług, przemysłu i produkcji,
- kluczowej sieci infrastruktury transportowej i drogowej,
- funkcji środowiskowych,
- tereny zamknięte,
- tereny obsługi technicznej.

Rysunek 7. Ramowy układ funkcjonalno-przestrzenny

Źródło: opracowanie własne

Biorąc pod uwagę zidentyfikowane wyzwania rozwojowe, wyznaczone cele i kierunki działań, wskazuje się zbiór rekomendacji w zakresie prowadzenia polityki przestrzennej w mieście, obejmujący:

- podejmowanie działań inwestycyjnych w oparciu o zasadę zrównoważonego kształtowania przestrzeni i środowiska,
- stosowanie rozwiązań organizacyjnych i inwestycyjnych poprawiających bezpieczeństwo i drożność ruchu drogowego oraz bezpieczeństwo pieszych,
- ograniczenie skali niskiej emisji ze źródeł komunalno-bytowych oraz źródeł liniowych,
- prowadzenie systemowych działań rewitalizacyjnych i rekultywacji na terenach poprzemysłowych i terenach zdegradowanych,
- rewitalizację obiektów poprzemysłowych na cele społeczne, gospodarcze i środowiskowe,

- ograniczenie działań inwestycyjnych na terenach o wysokich walorach środowiskowych i rekreacyjnych,
- promowanie rozwiązań technicznych w realizacji inwestycji wpływających na odporność miasta na zmiany klimatyczne,
- promowanie technologii ograniczających wpływ na środowisko w działalnościach produkcyjnych,
- wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju umożliwiającej harmonijne kształtowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego.

7. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa

---

Ramy prawne, w jakich powstaje koncepcja strategicznego rozwoju miasta, wymagają wskazania relacji między strategią rozwoju lokalnego a strategią rozwoju na poziomie regionalnym. W szczególności to wymaganie dotyczy wykazania obecności w strategii rozwoju miasta treści powiązanych z założeniami odnoszącymi się do obszarów strategicznej interwencji określonych w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Bytom jest jednym z miast należących do Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. W świetle strategii regionalnej obszar ten ma znaczenie kluczowe dla rozwoju funkcjonalnego województwa; posiada także znaczenie krajowe oraz europejskie. Wyzwaniem związanym z poziomem, na którym powinien konkurować obszar metropolitalny, jest wzmocnienie procesów i powiązań metropolitalnych oraz rozwój ośrodków naukowych, akademickich, centrów technologii i innowacji, a także przemysłów kreatywnych. Jednocześnie obszar całej Metropolii, jak również poszczególne miasta wchodzące w jej skład, powinny stawać się ośrodkami oferującymi usługi wyższego rzędu, a także być miejscem organizacji wielkich wydarzeń.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” określa dwa zasadnicze rodzaje obszarów strategicznej interwencji, tj. obszary o charakterze konkurencyjnym oraz obszary o charakterze problemowym.

W dokumencie regionalnym w zakresie zdefiniowanych tam obszarów strategicznej interwencji miasto Bytom zostało ujęte wśród miast i gmin⁸:

- ośrodków wzrostu – tzw. uzupełniających ośrodków wzrostu, które są obszarami predystynowanymi do pełnienia wiodących funkcji gospodarczych i społecznych w regionie, które w najwyższym stopniu przyczyniają się do rozwoju województwa jako całości oraz wpływają na jego pozycję w kraju i Europie; wyzwaniem dla tego typu obszaru będzie podniesienie poziomu innowacyjności w sektorze przedsiębiorstw, wzmocnienie potencjału i skali oddziaływania oraz pozycji na arenie międzynarodowej ośrodków akademickich oraz sektora B+R;
- tracących funkcje społeczno-gospodarcze, których kluczowym wyzwaniem zdefiniowanym w strategii regionalnej jest rozwój potencjału gospodarczego, rozwój potencjału

---

⁸ Opis w oparciu o Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

inwestycyjnego przedsiębiorstw, rozwój usług, w tym usług o charakterze publicznym – kulturalnych i rekreacyjnych; istotne również dla rozwoju tego typu gmin jest wspieranie rozwoju aktywności społecznej mieszkańców oraz dynamizacja i intensyfikacja procesów rewitalizacyjnych; otwartym wyzwaniem dla gmin tracących funkcje jest również poprawa jakości przestrzeni oraz środowiska naturalnego;

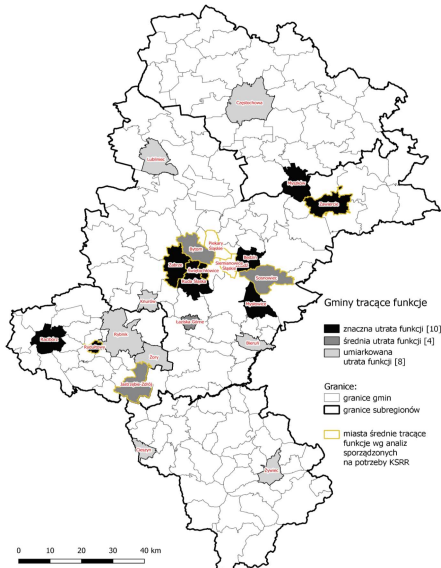
- z istotnymi problemami środowiskowymi w szczególności w zakresie powietrza; w obszarze tym kluczowe jest podjęcie działań związanych z ograniczaniem niskiej emisji, rozwojem i poprawą dostępności sieci ciepłowniczej oraz wdrażaniem nowoczesnych technologii ograniczających negatywny wpływ na środowisko; wskazuje się również na konieczność podejmowania działań w zakresie egzekwowania przepisów uchwały antysmogowej;
- objętych procesami transformacji górniczej, dla których szczególnie istotne jest podjęcie działań związanych z dostosowaniem struktury gospodarczej do zmieniających się kierunków rozwoju gospodarczego i zapewnienie możliwości funkcjonowania dla firm z branży okołogórniczej, a także wdrożenie narzędzi umożliwiających przebranżowienie się pracowników; w gminach należy również dążyć do realizowania działań związanych z poprawą jakości środowiska, przestrzeni publicznych oraz podnoszeniem aktywności społeczności lokalnych zarówno w sferze społecznej, jak i zawodowej;
- obszarów cennych przyrodniczo w grupie gmin o przeciętnych walorach przyrodniczych; zgodnie ze strategią regionalną dla tego OSI wyzwaniem jest ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności, poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych; istotne będzie również programowanie i prowadzenie na tych terenach zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów.

Należy podkreślić, że miasto Bytom zostało również ujęte w OSI krajowych w dokumencie pn. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, w grupie gmin: miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Miasto w tym zakresie również będzie realizowało działania i projekty wpisujące się w kierunki i dziaania zaprojektowane dla tego typu gmin w polityce krajowej.

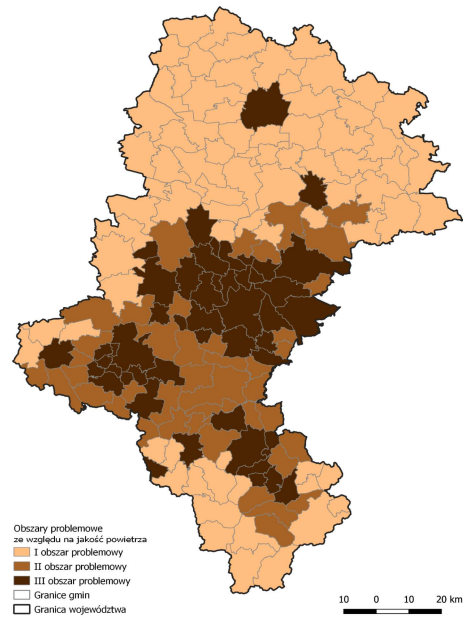

Rysunek 8. Obszary Strategicznej Interwencji w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

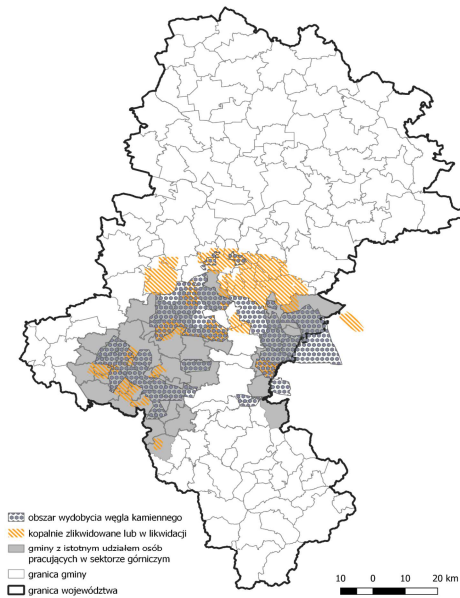
OSI – gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

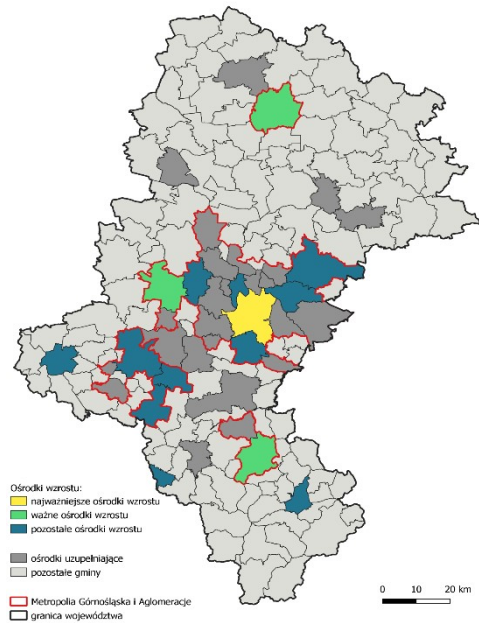
OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza

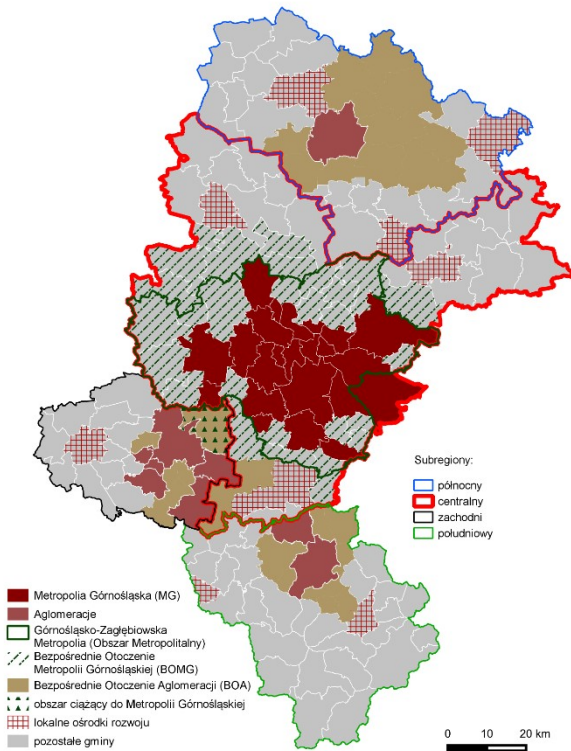
OSI – gminy w transformacji górniczej

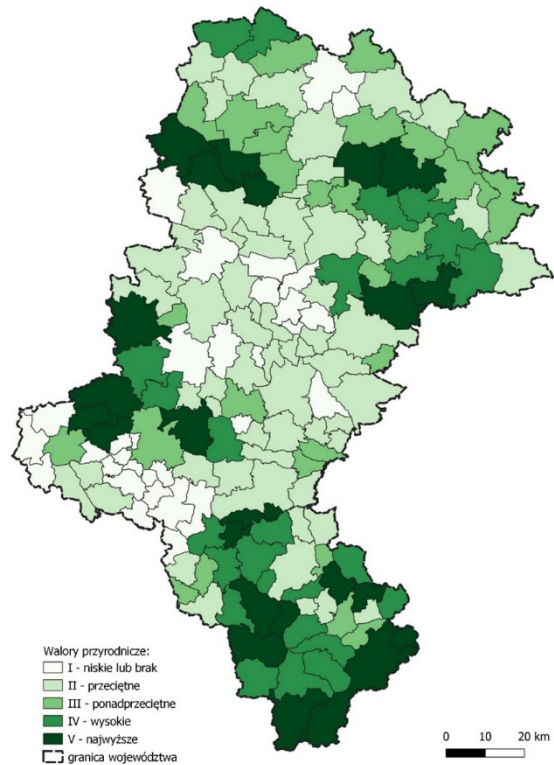
OSI – ośrodki wzrostu

Subregiony województwa i ich ośrodki centralne

OSI – obszary cenne przyrodniczo

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

Zdefiniowane w strategii rozwoju województwa śląskiego kierunki działań adresowane do poszczególnych obszarów strategicznej interwencji przyjęto jako ramę i wiodące uwarunkowanie polityczno-planistyczne dla określania celów i sposobów ich osiągnięcia w polityce rozwoju miasta Bytom.

Miasto Bytom w realizacji swoich celów określonych w niniejszej strategii podejmować będzie działania określone w strategii rozwoju województwa, które zostały zdefiniowane jako priorytetowe dla poszczególnych obszarów strategicznej interwencji. Wskazane w strategii województwa kierunki działania adresowane w szczególności do OSI regionalnych stanowiąc będą również obszary aktywności miasta Bytom. Jednocześnie kierunki te stanowią ramy określonych w strategii rozwoju miasta celów i kierunków. Zgodność celów rozwoju miasta Bytomia z kierunkami OSI strategii „Śląskie 2030” przedstawiono w pkt. 11.

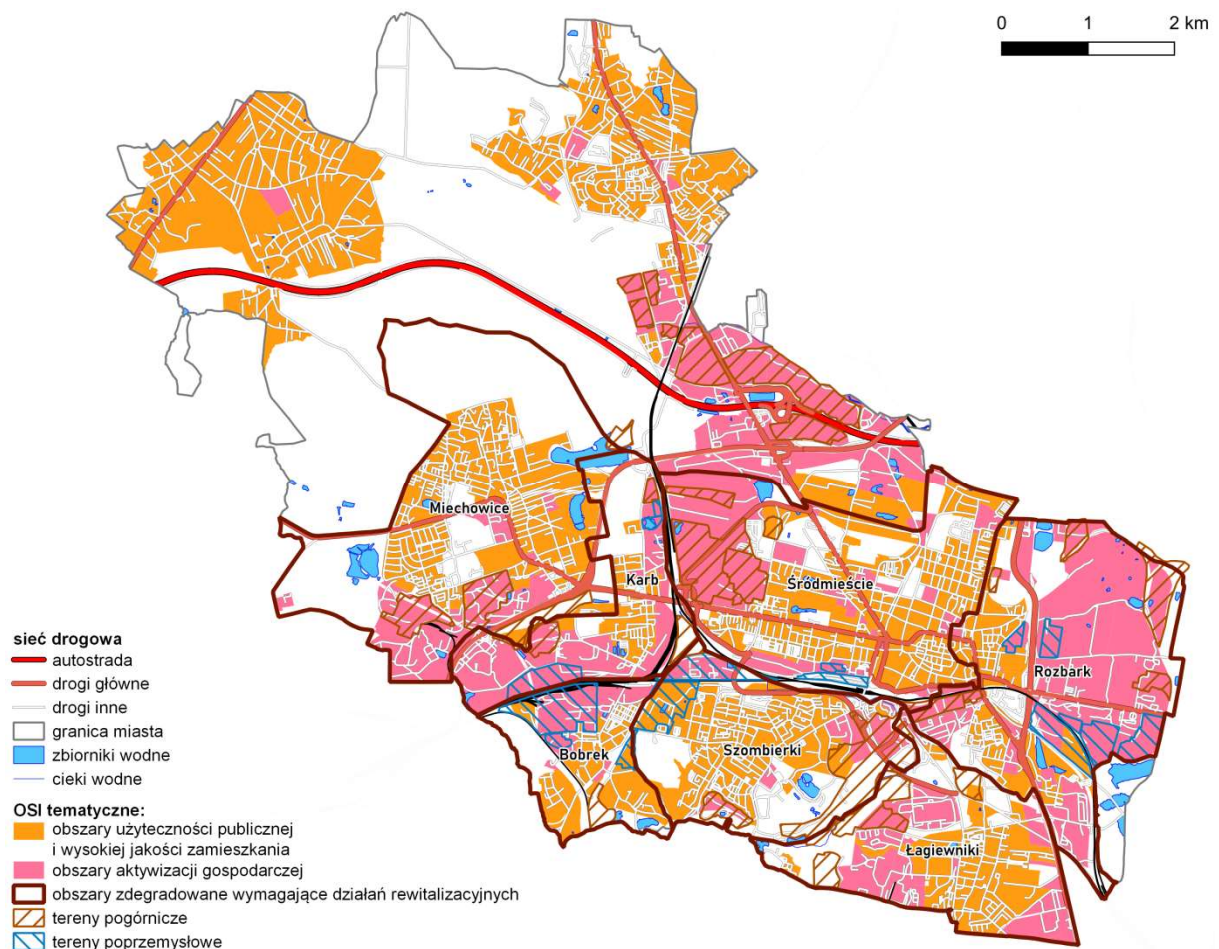

8. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Bytomia

Obszary strategicznej interwencji wskazują części miasta, które z różnych względów predestynowane są do wdrażania przedsięwzięć zorientowanych na zaszczepianie zmiany strategicznej. Mogą to być obszary występowania problemów w ponadprzeciętnej skali (społecznych, gospodarczych, przestrzenno-infrastrukturalnych czy środowiskowych), ale także obszary, które ze względu na swoje cechy są szczególnie cenne dla miasta, jego specyfiki lub intensyfikowania procesów rozwojowych.

Bytom to miasto potencjałów, ale również wielu wyzwań. Z tego też względu, na podstawie analizy ilościowej oraz analizy jakościowej, zarysowano lokalne obszary strategicznej interwencji, na których powinna następować intensywna realizacja działań i zadań o charakterze inwestycyjnym i organizacyjnym. Należy jednak podkreślić, że wskazanie poniższych obszarów nie ogranicza możliwości podejmowania działań odniesionych do tych obszarów w innych częściach miasta, jak również nie wyłącza realizacji innych działań w lokalnych obszarach strategicznej interwencji.

Rysunek 9. Bytomskie Obszary Strategicznej Interwencji

Źródło: opracowanie własne

Do lokalnych obszarów strategicznej interwencji miasta Bytomia zaliczono:

- obszary użyteczności publicznej i wysokiej jakości zamieszkania,
- obszary aktywizacji gospodarczej,
- obszary zdegradowane wymagające działań rewitalizacyjnych oraz tereny pogórnice i przemysłowe.

Tabela 5. Kluczowe kierunki działań w odniesieniu do Bytomskich Obszarów Strategicznej Interwencji

Typ Bytomskich Obszarów Strategicznej Interwencji	Kluczowe kierunki działań
obszary użyteczności publicznej i wysokiej jakości zamieszkania	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa jakości edukacji dzieci i młodzieży, w tym poprzez inwestycje w infrastrukturę, stałe doposażanie szkół, doskonalenie kadr nauczycielskich, poszerzanie oferty edukacyjnej. – Działania na rzecz podnoszenia poziomu bezpieczeństwa publicznego. – Rozwój usług publicznych i rynkowych wspierających funkcjonowanie rodzin, w tym poszerzanie dostępności do usług edukacyjnych, opiekuńczych i zdrowotnych. – Rozwój usług publicznych i rynkowych, w tym oferty czasu wolnego, dla seniorów. – Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni spędzania czasu wolnego przez rodziny. – Infrastrukturalne przygotowanie terenów mieszkaniowych uwzględniające zrównoważone gospodarowanie przestrzenią. – Wykorzystywanie nieużytkowanych obiektów na cele mieszkaniowe, w tym lofty w obiektach przemysłowych. – Poprawa jakości mieszkań w tradycyjnej zabudowie (kamienice, kolonie robotnicze). – Wspieranie zastosowania inteligentnych technologii energooszczędnych w gospodarstwach domowych i firmach.
obszary aktywizacji gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> – Wspieranie zastosowania inteligentnych technologii energooszczędnych w gospodarstwach domowych i firmach. – Tworzenie stref rozwoju przedsiębiorczości lokalnej (obiekty, tereny).
obszary zdegradowane wymagające działań rewitalizacyjnych oraz tereny pogórnice i przemysłowe	<ul style="list-style-type: none"> – Tworzenie stref rozwoju przedsiębiorczości lokalnej (obiekty, tereny). – Wykorzystywanie nieużytkowanych obiektów na cele mieszkaniowe, w tym lofty w obiektach przemysłowych. – Poprawa jakości mieszkań w tradycyjnej zabudowie (kamienice, kolonie robotnicze). – Renaturyzacja terenów o potencjalnie wysokim znaczeniu ekologicznym. – Rekultywacja terenów przemysłowych i pogórnicznych. – Rewitalizacja prowadzona na terenach przemysłowych i pogórnicznych. – Realizacja przedsięwzięć na terenach i w obiektach pogórnicznych i przemysłowych.

Źródło: opracowanie własne

Wskazane kierunki działań powinny być priorytetowo adresowane do określonych bytomskich OSI, co nie ogranicza ich wdrażania i realizacji na innych terenach w mieście, jak również podejmowania innych działań i projektów wpisujących się w pozostałe kierunki działań, a służących osiągnięciu celów.

9. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

---

Współczesne podejście do strategii rozwoju lokalnego opiera się na elastyczności procesu wdrożeniowego. Częścią tego podejścia jest zawarcie w strategii kierunków działań w miejsce bardziej szczegółowych przedsięwzięć. Rosnąca dynamika otoczenia powoduje, że wdrażanie strategii nie może być traktowane jako realizacja z góry ustalonej sekwencji działań. Jest to raczej proces kontekstowego podejmowania decyzji oraz wykorzystywania doświadczeń z kolejnych okresów wdrażania. Pochodną tych założeń jest kształt systemu wdrażania strategii uwzględniający:

- „uczenie się” organizacyjne związane z wyciąganiem wniosków z kolejnych okresów wdrażania,
- wielopodmiotowość polegająca na uczestnictwie w procesie wdrażania strategii podmiotów reprezentujących różne sektory i środowiska w mieście,
- okresowe opracowywanie uszczegóławiających strategię koncepcji wdrożeniowych (planów, programów, projektów),
- rozpoznawanie możliwości pozyskiwania środków – nie tylko finansowych – na realizację kierunków działań strategicznych.

Strategia Rozwoju Miasta Bytomia „Bytom 2030+” jest głównym dokumentem wyznaczającym cele oraz kierunki działań. Proces opracowania tego dokumentu oparto o szeroką i pogłębioną diagnozę wyzwań miasta Bytomia, a także o badanie aspiracji i potrzeb mieszkańców. Prace te realizowano w oparciu o zasadę partnerstwa i dialogu społecznego. Zasada ta stanowić będzie również jedną z fundamentalnych reguł w procesie wdrażania wypracowanego dokumentu. Ponadto wdrażanie strategii opierać się będzie na zasadach:

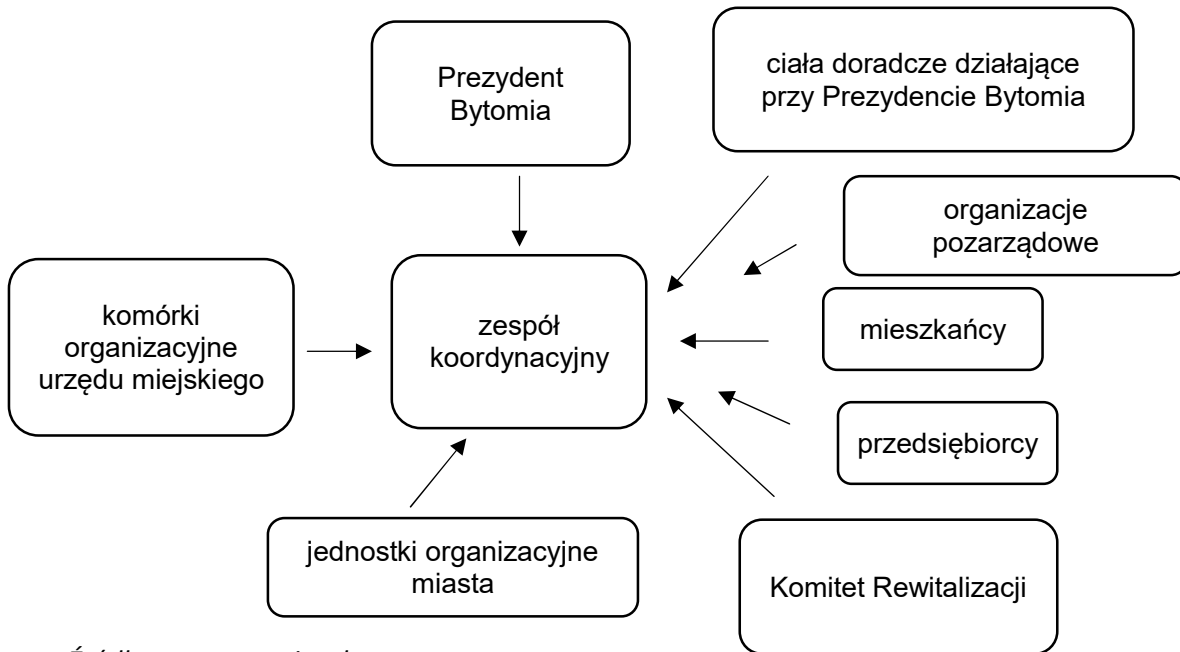
- zrównoważonego rozwoju – określonej w prawie ochrony środowiska, ale wyrażającej się także w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju; zasada ta mówi, że rozwój społeczno-gospodarczy powinien być procesem, który cechuje integrowanie celów i działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi środowiskowej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych; jest to rozwój, który powinien gwarantować możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb różnych grup społecznych oraz obywateli reprezentujących zarówno współczesne, jak i przyszłe pokolenia;

- sprawiedliwej transformacji – mówiącej o potrzebie realizacji takich przemian społeczno-gospodarczych, aby możliwie jak największa część mieszkańców odnosiła odczuwalne korzyści oraz mogła realizować swoje aspiracje i potrzeby w nowoczesnej i dynamicznie zmieniającej się gospodarce; ponadto proces transformacji respektować musi osiągnięcie celów w innych niż ekonomiczny wymiarach, to jest powinien prowadzić do podnoszenia poziomu jakości życia oraz poprawy środowiska przyrodniczego miasta;
- efektywności – podkreślającej konieczność podejmowania działań w oparciu o analizę stosunku nakładów do osiągniętych efektów;
- trwałości – wskazującej, że realizowane działania powinny być ukierunkowane na osiągnięcie efektów, których pozytywne skutki odczuwane będą przez mieszkańców oraz inne podmioty funkcjonujące w mieście w długim horyzoncie czasowym; zasadę trwałości i efektywności można postrzegać razem; wspólnie oznaczają one, że podejmowane przedsięwzięcia strategiczne nie powinny prowadzić do długotrwałego (lub nawet stałego) obciążania budżetu miasta;
- innowacyjności – polegającej na ciągłym poszukiwaniu nowych rozwiązań dla istniejących lub wyłaniających się wyzwań o charakterze społecznym i gospodarczym oraz stosowaniu zróżnicowanych i innowacyjnych metod w zakresie przygotowania i realizacji projektów prorozwojowych; w kontekście tej zasady należy wspomnieć o wdrażaniu technologii inteligentnego miasta wspierających wszechstronnie funkcjonowanie społeczności lokalnych, a zwłaszcza wdrażanie mechanizmów partycypacyjnych;
- monitorowania – gromadzenia i analizowania informacji o realizacji strategii, a także identyfikowania regionalnych, krajowych, europejskich oraz globalnych uwarunkowań wdrażania polityki rozwoju i polityki transformacji miasta,
- konsensusu – mówiącej o tym, że przyjęte do realizacji rozwiązania w zakresie wdrażania strategii rozwoju oparte powinny być na szerokim dialogu międzysektorowym oraz dialogu z mieszkańcami miasta i stanowić wynik wspólnych decyzji podjętych w oparciu o uzgodniony i akceptowalny zakres działań;
- benchmarkingu – wskazującą na potrzebę analizy doświadczeń, sukcesów i porażek innych miast bądź podmiotów wdrażających polityki rozwojowe i polityki transformacyjne, pozwalającą na wypracowanie optymalnego sposobu wdrażania polityki w mieście.

Należy również podkreślić, że strategia rozwoju jest strategią dotyczącą obszaru całego miasta, w związku z czym proces jej wdrażania opierać się będzie na działalności głównego organizatora procesu rozwoju, czyli samorządu miasta Bytomia, ale również wymagać będzie aktywności i uczestnictwa w procesie realizacyjnym innych interesariuszy rozwoju lokalnego, w tym

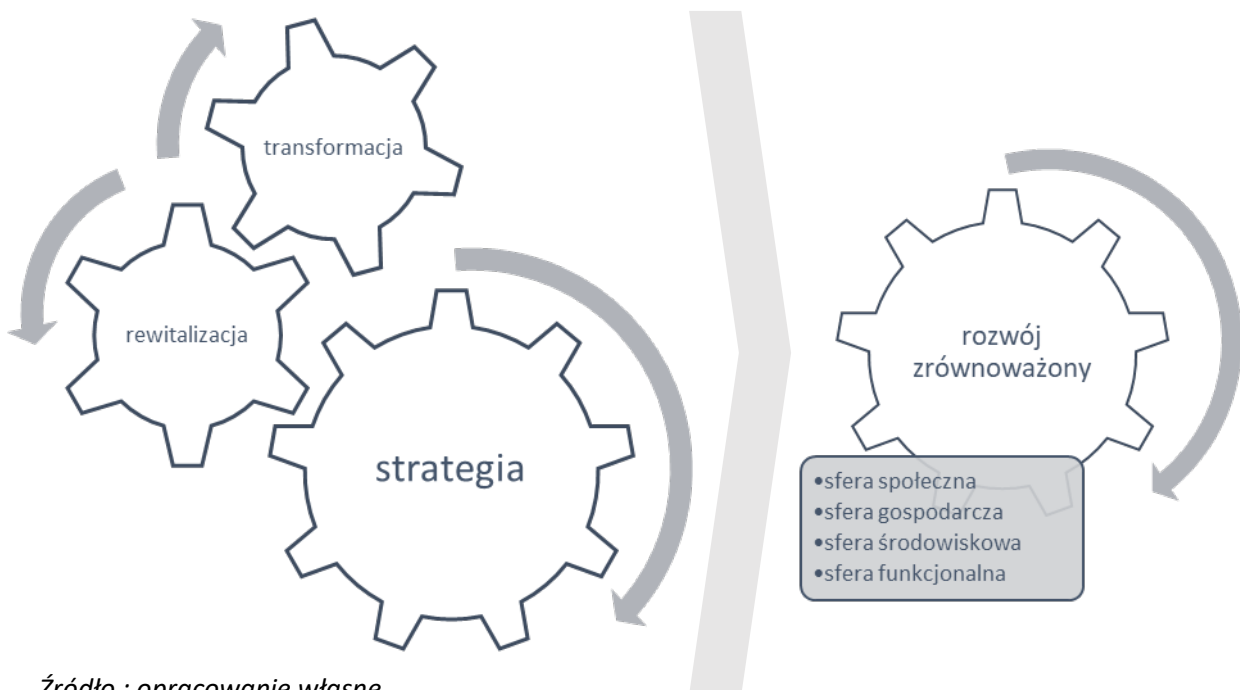
w szczególności sektora biznesu, sektora organizacji pozarządowych, różnego typu grup mieszkańców – formalnych i nieformalnych – oraz instytucji publicznych działających zarówno w mieście, jak również na szczeblu regionalnym oraz krajowym.

Rysunek 10 Kluczowe podmioty procesu wdrażania w mieście

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 11. Mechanizm rozwoju i wdrażania Strategii

Źródło : opracowanie własne

Dla zapewnienia zwiększenia efektów działań i skutków realizowanych w mieście projektów konieczna jest koordynacja w zakresie realizowanych przez samorząd miasta procesów wynikających bezpośrednio ze strategii rozwoju oraz wdrażanych na podstawie innych kluczowych dokumentów planistycznych i strategicznych odnoszących się do specyfiki miasta, tj. gminnego programu rewitalizacji oraz bytomskiego programu operacyjnego.

Aby wspierać skuteczność i efektywność działań wdrożeniowych, w strukturze urzędu miejskiego powinien powstać stały zespół koordynacyjny do spraw wdrażania strategii rozwoju oraz procesów transformacji i procesów rewitalizacji. W skład tego zespołu wchodzić powinni przedstawiciele komórek organizacyjnych urzędu miejskiego oraz jednostek podległych prezydentowi Bytomia. Szczegółowe zasady oraz tryb zespołu określi prezydent w odpowiednim zarządzeniu.

Nakreślony schemat (rysunek 10) zwraca uwagę na konieczność kreowania i rozwijania współpracy podmiotów lokalnych w procesie wdrożeniowym. Nie powinien być traktowany jako sztywna struktura, a raczej jako rama dla stałego doskonalenia narzędzi partycypacji.

Do kluczowych zadań zespołu koordynacyjnego należeć powinno:

- przygotowywanie koncepcji projektów o charakterze rozwojowym, transformacyjnym i rewitalizacyjnym,
- budowanie stałego dialogu z partnerami procesu wdrażania w zakresie opracowywania koncepcji projektowych, jak również realizacji przygotowanych projektów,
- dostarczanie odpowiednich informacji pozwalających na prowadzenie sprawnego procesu monitorowania oraz ewaluacji strategii,
- określanie kierunków ewentualnej zmiany zapisów strategii oraz inicjowanie zmian dokumentu strategii oraz dokumentów wdrożeniowych,
- koordynacja działań rewitalizacyjnych i transformacyjnych z działaniami służącymi realizacji strategii,
- uczestnictwo w przygotowaniu oraz corocznej aktualizacji Bytomskiego Programu Operacyjnego na rzecz wdrażania strategii oraz programu transformacji.

Podstawowym dokumentem wykonawczym do niniejszej strategii będzie przygotowywany i corocznie aktualizowany przez prezydenta Bytomia program operacyjny. Program ten zawierać będzie zbiór informacji o projektach wdrożeniowych zarówno o charakterze rozwojowym, jak również transformacyjnym.

Dokument określać i charakteryzować powinien:

- projekty wcześniej realizowane, a kontynuowane po uchwaleniu strategii,
- rozpoczęte od momentu uchwalenia strategii, służące jej bezpośredniej realizacji w danym roku oraz – w przypadku projektów wieloletnich – w latach kolejnych,
- projekty, których przygotowanie organizacyjne, techniczne i wykonawcze powinno nastąpić w bieżącym roku realizacji strategii,
- projekty koncepcyjne, których realizacja zależna jest od złożonych uwarunkowań zewnętrznych, lecz istnieje istotna potrzeba prowadzenia procesu przygotowawczego do realizacji w momencie zaistnienia warunków umożliwiających ich rozpoczęcie.

Każdy z projektów ujętych w programie operacyjnym powinien zawierać co najmniej poniższe elementy:

- nazwę projektu,
- zakres projektu wraz z uzasadnieniem, odbiorców i beneficjentów projektu,
- cel, produkty i rezultaty projektu,
- cele strategii – strategiczny i operacyjny oraz kierunek działań, w ramach którego wdrażany jest projekt,
- koordynator projektu w strukturze urzędu miejskiego,
- inne podmioty uczestniczące w realizacji lub wspierające realizację projektu,
- ramowy harmonogram rzeczowo-finansowy,
- ocenę ex-ante projektu w zakresie spodziewanej efektywności i skuteczności,
- bilans ryzyka – szanse i ryzyka związane z projektem wraz ze strategiami odpowiedzi.

Do kluczowych narzędzi wdrażających strategię rozwoju obok zarysowanego wyżej bytomskiego programu operacyjnego zaliczyć należy m.in. gminny program rewitalizacji oraz politykę mieszkaniową.

Programy i polityki powinny konkretyzować działania planowane do realizacji w Bytomiu w perspektywie do 2025 roku i później oraz określać mechanizm, który na podstawie analiz i wskaźników pozwoli mierzyć osiągnięte efekty i ich wpływ na jakość życia mieszkańców.

Dokumentami wdrożeniowymi do strategii rozwoju miasta Bytomia będą również funkcjonujące i przygotowywane w oparciu o przepisy prawa dokumenty, w szczególności w obszarze ochrony środowiska oraz w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.

Struktura wewnętrzna wyżej wskazanych dokumentów dostosowana będzie do ram formalno-prawnych przewidzianych dla tego typu opracowań oraz wytycznych instytucji współuczestniczących w realizacji tego typu dokumentów, na przykład władz samorządowych szczebla regionalnego czy władz centralnych.

Dla zapewnienia skuteczności i efektywności działań należy wdrożyć system ciągłego monitorowania oraz okresowej ewaluacji warunków realizacyjnych strategii rozwoju miasta Bytomia. Z tego też względu niezbędnym zadaniem będzie zapewnienie komplementarności raportowania zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym określającą obowiązek przygotowania corocznego raportu o stanie miasta z raportowaniem realizacji strategii rozwoju miasta Bytomia oraz innych dokumentów strategicznych i planistycznych, w tym w szczególności gminnego programu rewitalizacji. Zakłada się, że raport z realizacji strategii przygotowywany będzie corocznie, a wnioski z tego raportu zasilą raport o stanie miasta.

W rozdziale niniejszej Strategii określającym rezultaty zaplanowanych działań wskazano podstawowy zakres mierników osiągnięcia celów. Grupa wskazanych tam wskaźników może być rozszerzana w zależności od rozwoju systemu pozyskiwania informacji oraz rozszerzania informacji prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny i inne instytucje.

Na podstawie przygotowanych raportów monitoringowych co najmniej raz w trakcie kadencji samorządu miasta przeprowadzona powinna być ewaluacja mid-term pozwalająca na ocenę stopnia zaawansowania wdrożenia strategii oraz ocenę zmian wartości kluczowych wskaźników, a także zmian uwarunkowań zewnętrznych, w tym polityki państwa oraz regionu. Ostateczna ocena w zakresie charakteru zmiany powinna być przeprowadzona w odniesieniu do wyznaczonej wizji rozwoju z uwzględnieniem analizy trendów oraz zmian uwarunkowań o charakterze zewnętrznym.

10. Ramy finansowe i źródła finansowania

Istotą strategii rozwoju lokalnego jest nakreślenie generalnej koncepcji rozwoju, atrakcyjnej dla użytkowników miasta. Wdrażanie strategii opiera się na montażu środków z różnych źródeł. Jest więc strategią swego rodzaju narzędziem koncentrowania potencjałów pochodzących z miasta i z otoczenia. W tym drugim kontekście stanowi podstawę do wnioskowania o finansowanie przedsięwzięć strategicznych.

Biorąc pod uwagę długi horyzont wdrażania strategii, nie jest możliwe precyzyjne określenie środków finansowych, które będą mogły zostać wykorzystane na rzecz jej realizacji. Proces wdrożeniowy to wyzwanie stałego rozpoznawania i pozyskiwania dostępnych potencjałów wewnętrznych i zewnętrznych na rzecz wdrażania i utrwalania pozytywnych zmian strategicznych.

Do kluczowych źródeł finansowania realizacji strategii i powiązanych z nią polityk wdrożeniowych zaliczyć należy:

- środki własne miasta,
- środki z budżetu państwa w ramach zaprojektowanych instrumentów polityki rozwoju,
- środki w ramach programów operacyjnych współfinansowanych ze środków zarządzanych z poziomu europejskiego i krajowego, w tym Krajowego Planu Odbudowy, programu Polski Ład oraz innych programów krajowych, a także regionalnego programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027,
- instrumenty finansowe zwrotne w ramach programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE,
- środki innych podmiotów publicznych i prywatnych realizujących cele strategii.

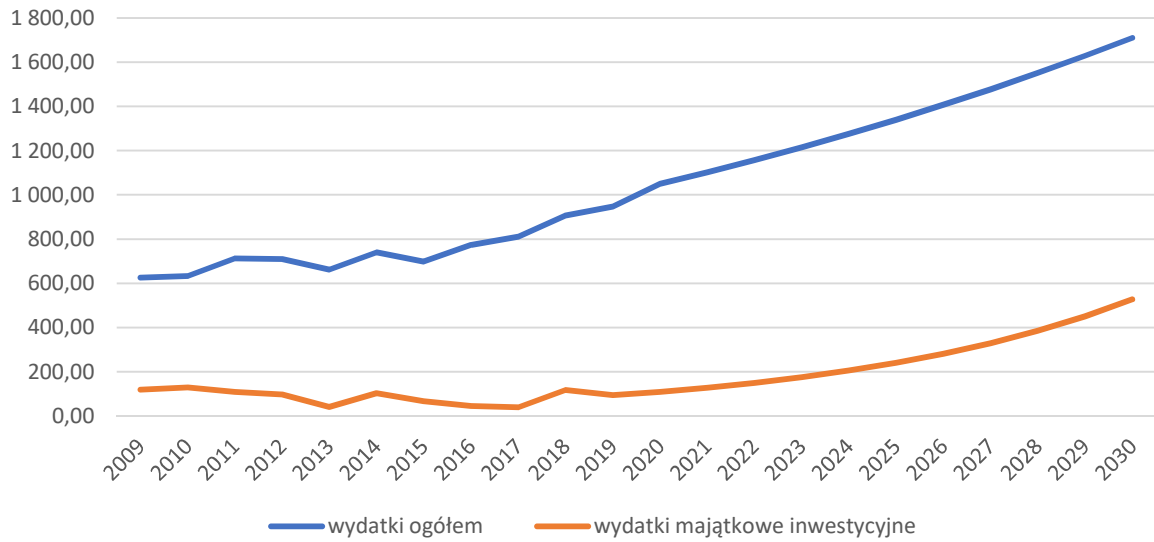
Istotnym źródłem finansowania będą również środki finansowe przeznaczone na wdrażanie procesu sprawiedliwej transformacji, w tym określone w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego.

Kluczowym podmiotem wdrażającym strategię jest samorząd miasta Bytomia. Z tego też względu poniższe szacunkowe ramy finansowe stanowią jedynie część środków, jakie powinny zostać zaangażowane w realizację strategii. Środki finansowe innych podmiotów partnerskich wpisywać się będą również pośrednio w ramy finansowe, jednak wielkość tego strumienia nie jest możliwa do oszacowania w momencie uchwalania strategii.

Poniżej przyjęte wielkości finansowe są szacunkowe: mogą się zmieniać w zależności od uwarunkowań funkcjonowania samorządu, poziomu dochodów miasta oraz przeprowadzenia różnego typu reform dotyczących np. zakresu kompetencji i narzędzi finansowania samorządu

terytorialnego. Wiodącą determinantą będzie także sytuacja geopolityczna wpływająca na sytuację makroekonomiczną. Szacuje się, że wydatki ogółem miasta w 2030 wyniosą do 1710 mln zł.

Rysunek 12. Szacunkowe indykatywne ramy wdrażania strategii w zakresie środków samorządu w mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

11. Zgodność strategii rozwoju miasta Bytomia z dokumentami krajowymi i regionalnymi, w tym z OSI

Strategia rozwoju lokalnego jest wyrazem dążeń podmiotów, które z miastem są związane. Główną siłą na rzecz realizacji strategii są potencjały miasta, kreatywność i aktywność mieszkańców, zdolność do realizacji przywództwa strategicznego przez władze lokalne oraz liderów społecznych i ekonomicznych. Równocześnie jednak jest to koncepcja synergiczna względem innych opracowań formułowanych na poziomie regionalnym i krajowym. Realizacja strategii rozwoju lokalnego jest po części uzależniona od możliwości wykorzystania zewnętrznych środków, co z kolei warunkowane jest poziomem spójności ze strategicznymi, planistycznymi i programowymi dokumentami, w których określone są narzędzia wsparcia rozwoju lokalnego. Wcześniejsze części strategii, zarówno w warstwie diagnostycznej, jak również w sferze aksjologicznej, nawiązują do aktualnych opracowań krajowych i regionalnych.

Spójność z tymi dokumentami jest jednym z kryteriów formalnej oceny strategii. Jest to również wymaganie wynikające z Ustawy o samorządzie gminnym [Dz. U. z 2020 r. poz. 713] oraz Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju [Dz. U. z 2019 r. poz. 1295 i 2020]⁹.

Zgodność strategii rozwoju miasta Bytomia z dokumentami krajowymi i regionalnymi została oceniona w trzech kontekstach:

- celów głównego dokumentu strategicznego na poziomie krajowym, tj. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- celów głównego dokumentu strategicznego na poziomie regionalnym, tj. Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”,
- Obszarów Strategicznej Interwencji w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

---

⁹ W opracowaniu Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny” wskazano, że nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – ustawa o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw – który wszedł w życie 13 listopada 2020 r., wprowadza zmiany realizujące postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Zmiany te dotyczą zakresu konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii: krajowej, wojewódzkiej i gminnej, a także strategii ponadlokalnej dla grupy sąsiadujących, powiązanych ze sobą funkcjonalnie lokalnych jednostek samorządu terytorialnego. Stanowi to uzasadnienie dla konieczności oceny spójności strategii z dokumentami na innych poziomach.

Tabela 6. Zgodność celów operacyjnych rozwoju Bytomia z politykami krajowymi i regionalnymi

Cele operacyjne	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)			Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”				OSI Strategii „Śląskie 2030”				
	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej na wiedzy, danych i doskonałości organizacyjnej	Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym	OSI – ośrodki wzrostu	OSI – gminy tracące funkcje	OSI – gminy z problemami środowiskowymi	OSI – gminy w transformacji	OSI – obszary cenne przyrodniczo
C1.1. Wysoki poziom lokalnego kapitału zaufania i partycypacji mieszkańców w decydowaniu o kierunkach rozwoju miasta.		X	X	X	X		X		X		X	
C1.2. Wyrównywane szanse startu życiowego młodych mieszkańców.	X	X		X	X	X	X	X	X		X	
C1.3. Miasto wspierające mieszkańca na każdym etapie życia.	X	X		X				X	X		X	
C1.4. Miasto dostarczające możliwości zaspokajania potrzeb mieszkaniowych.		X			X	X		X	X	X		
C2.1. Warunki dla podejmowania aktywności społecznej i integracji mieszkańców.		X	X		X	X	X		X		X	
C2.2. Szacunek mieszkańców do dziedzictwa kulturowego miasta.		X			X	X		X	X		X	
C2.3. Wspólnoty lokalne gospodarzem przestrzeni w miejscu zamieszkania.		X	X		X		X		X		X	
C2.4. Warunki dla bezpiecznej imigracji krajowej i zagranicznej zasilającej	X	X	X	X	X			X	X		X	

Cele operacyjne	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)			Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”				OSI Strategii „Śląskie 2030”				
	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej na wiedzy, danych i doskonałości organizacyjnej	Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym	OSI – ośrodki wzrostu	OSI – gminy tracące funkcje	OSI – gminy z problemami środowiskowymi	OSI – gminy w transformacji	OSI – obszary cenne przyrodniczo
kapitał ludzki miasta.												
C3.1. Wysokie kompetencje cywilizacyjne, w tym cyfrowe mieszkańców.	X	X		X	X			X	X		X	
C3.2. Inteligentne technologie wspierające zrównoważone korzystanie z zasobów lokalnych.	X		X	X			X	X	X		X	
C3.3. Inteligentne dostosowywanie usług publicznych do zmieniających się potrzeb mieszkańców i standardów cywilizacyjnych.		X	X		X	X	X	X	X		X	
C3.4. Zrównoważony i inteligentny transport zapewniający mobilność mieszkańców i dostępność miasta dla podmiotów z otoczenia.		X	X		X	X		X		X	X	X
C4.1. Miasto przyjazne dla przedsiębiorczych mieszkańców.	X			X	X			X	X		X	
C4.2. Rozwinięte sieci współpracy międzysektorowej wspierające rozwój nowej gospodarki.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
C4.3. Najlepsze warunki w Metropolii dla	X		X	X				X	X		X	

Cele operacyjne	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)			Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”				OSI Strategii „Śląskie 2030”				
	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej na wiedzy, danych i doskonałości organizacyjnej	Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym	OSI – ośrodki wzrostu	OSI – gminy tracące funkcje	OSI – gminy z problemami środowiskowymi	OSI – gminy w transformacji	OSI – obszary cenne przyrodniczo
zakładania firm przez absolwentów śląskich uczelni.												
C4.4. Atrakcyjność miasta dla inwestorów kreujących miejsca pracy i lokalne sieci kooperacyjne.	X			X				X	X		X	
C4.5. Bytomskie firmy wdrażające zasady zrównoważonej i odpowiedzialnej społecznie gospodarki, w tym gospodarki o obiegu zamkniętym.	X	X		X		X				X		X
C5.1. Czyste środowisko przyrodnicze.		X				X				X		X
C5.2. Wysoka estetyka i funkcjonalność przestrzeni i obiektów miejskich.		X			X	X		X	X	X	X	
C5.3. Przywrócona wartość materialnego dziedzictwa kulturowego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem postindustrialnego dziedzictwa.		X			X	X		X	X		X	
C5.4. Przestrzenie przyrodnicze kreujące atrakcyjne, zdrowe oblicze miasta.		X			X	X		X			X	X
C5.5. Przestrzeń miasta odporna na zagrożenia		X				X		X		X	X	

Cele operacyjne	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)			Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”				OSI Strategii „Śląskie 2030”				
	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej na wiedzy, danych i doskonałości organizacyjnej	Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym	OSI – ośrodki wzrostu	OSI – gminy tracące funkcje	OSI – gminy z problemami środowiskowymi	OSI – gminy w transformacji	OSI – obszary cenne przyrodniczo
klimatyczne i epidemiczne.												
C5.6. Ożywione tereny pogórniczne i przemysłowe.		X				X		X		X	X	
C6.1. Wzmocniona, odpowiadająca aktualnym wyzwaniom społecznym i gospodarczym, struktura demograficzna miasta.		X			X				X			
C6.2. Pozytywnie wyróżniający miasto wewnętrzny i zewnętrzny wizerunek.		X	X				X	X	X		X	
C6.3. Unikatowe wydarzenia o utrwalonej renomie wykorzystujące wyjątkowość miasta i jego historii.	X			X	X	X		X	X	X	X	
C+.1. Ukształtowane specjalizacje gospodarcze Bytomia, utrwalające zachodzące procesy transformacji gospodarczej miasta.	X			X				X	X		X	
C+.2. Kapitał instytucjonalny miasta o randze regionalnej i ponadregionalnej.			X				X	X	X			

Cele operacyjne	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)			Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”				OSI Strategii „Śląskie 2030”				
	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej na wiedzy, danych i doskonałości organizacyjnej	Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym	OSI – ośrodki wzrostu	OSI – gminy tracące funkcje	OSI – gminy z problemami środowiskowymi	OSI – gminy w transformacji	OSI – obszary cenne przyrodniczo
C+.3. Bytom miastem oryginalnej turystyki metropolitalnej opierającej się na kulturze, wyjątkowości architektury, dziedzictwie postindustrialnym i postmilitarnym.		X		X				X	X		X	